

İçindekiler

Doğru ve Sağlam İtikat
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 2

Kem Alet İle Kemâlât Olmaz
Serkan ZEYBEKER / 30

Muhabbet Yükünün Kervanı: Surre Alayı
Edibali KARABIYIK / 34

Ebu's-Suûd Efendinin Sigara Hakkındaki Fetvası
Editörden / 42

Doğru ve Sağlam İtikat
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 2

Ahî Evran (k.s) ve Ahîlik
Yusuf Selim / 4

Gel Papaz Efendi!
Pir Abdülkâdir GEYLÂNİ (ks) / 7

Âlimlerin Mürşide İhtiyacı
Dağistani(ks) / 8

Ömer Hüdâî Baba Köğengi Hazretleri ve Mürşidi
Mizan / 10

Çocuk Ve Ölüm Gerçeği
Yeşim Gezmiş TORTUM / 12

Olmayınca
Eşrefoğlu Rumi (ks) / 15

Hassas Bir Ortam
Doç.Dr. Durak PUSMAZ / 16

Korku ile Ümit Arasında Olmak
Zakir / 18

Kissadan Hisse / 21

Bir Mucize - Süheyl b. Amr (r.a)
Ensar GÖK / 22

Zikir Ehline Bazı Önemli Hatırlatmalar - 1
Zülcenâheyn / 24

Tasavvuf Okulları
Yalçın ALBAYRAK / 26

Tasavvuf Yolunu Tuttum Giderim
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 29

Kem Alet İle Kemâlât Olmaz
Serkan ZEYBEKER / 30

Hz. Yusuf Gibi Olabilmek
Ayşe DEMİRCİOĞLU / 32

Muhabbet Yükünün Kervanı: Surre Alayı
Edibali KARABIYIK / 34

İman ve İmanın Şartları
Fatih TIRYAKI / 36

Ankâzâde Köstendili Halîl Efendi'nin, Tûti İhsan Efendi'ye 20. Mek-tubu / 38

Suların Kısımları
Ömer Nasuhî Bilmen / 41

Ebu's-Suûd Efendinin Sigara Hakkındaki Fetvası
Genç Kalemler / 42

Kabir Azabını İnkâr Edenlere Güzel Bir Cevap
Doç.Dr. Yasin PİŞGİN / 44

Hicrete Hazır mısın?
Yard. Doç. Dr. Abdulkadir MACİT / 46

DOĞRU ve SAĞLAM İTİKAT

Abdullah DEMİRCİOĞLU

Bilinmelidir ki, itikad ve iman sağlamlığı milletlerin veya fertlerin hayatlarında en kuvvetli hayat unsurudur. Kötülüklerle mâni duvar, hayırlara açılan kapılar gibidir. Bu sağlam itikad sebebiyle, müslümanlar geçmişte çok parlak sayfalarla tarih-i beşeriyeyi süslemişlerdir.

Kur'ân-ı Kerim'i dinleyin, orada neler neler var. Ne ibretli olaylar geçiyor. Üç yüz dokuz sene uyutulan ve bu seneler esnasında kollarına bile dokunulamayan Ashab-ı Kehf'den, yüz sene eşiğiyle ölü kalan olaylar ne kadar da ibret vericidir. Yüz sene uyutulmuş, yeniden gözlerini açınca gördüğü manzaraya inanamamış. Sanki dünkü günün sabahı imiş gibi, fakat binek hayvanı bir kemik yığını...

Ve nihayet diğer olaylar. Kudret-i İlâhî onu tekrar diriltiyor.

İbrahim Peygamber'in ateşe atılması, onu

ateşin yakmaması ve kalbinin mutmain olması için dört kuşun kesilip, havanda dövülüp, kıyma yapıp dağ başlarına bırakılışı, çağırılınca bunların uçarak gelişleri ne kadar da üzerinde düşünmemiz gereken olaylardandır.

Ya Hz. Musa'ya denizlerin yol oluşu ne demektir? Peki, Son Peygamber'in İsrâ-Mirâc mucizeleri, uzakların dürülmesi, okuyan, dinleyen mü'minlerin imanlarını kat kat artırmaz mı? O'nun kavli/sözlü (hadislerle) verdiği haberlerin tamamı paha biçilemeyecek değerde olan hazinelerdendir. Ama anlayana, anlamayana, hidayeti, imanı olmayana ne demeli? Onun için ihlasla dua edelim ki, Allah bize hidayet verdikten sonra dalaletle düşürmesin. Dalalette olanlara da hidayet versin. İster istemez Kur'ân' a ait ihtarı hatırlıyoruz:

"Sen sevdiğilerine hidayet veremezsin,

fakat Allah hidayet verir.” (Kasas, 28/56)

Yine Kur’ân’dan örnekler vermeye devam edelim; Hz. İbrahim’in ve hanımının çok ileriki yaşlarda olmasına rağmen çocuk sahibi olmaları, Hz. İsa öldürülmek istendiğinde, düşmanlarının gözü önünde göklere çıkarılışı ve ona başka birisinin benzetilerek öldürülüşü, yani çarmıha (farsça kelime; dört çivi manasındadır) gerilişi...

Ve Hz. Musa’nın uzun çağırışları, Hakk’a davet edişleri kâr etmeyince üzerlerine bit, pire, kurbağa ve kan yağdırılması İlahî azaplardan birkaçıdır. Semûd kavmi üzerine ılık çıkaran korkunç rüzgârların gönderilişi ve onların helâk oluşları Rabbimiz tarafından bizlere haber verilerek ikaz olunmuştur.

İçleri yenmiş ekin gibi ebâbil kuşlarıyla helak edilenler... Ebrehelerden ibret alalım. Bu olaylar öyle canlı ve tesirli bir şekilde anlatılmaktadır ki, müminlerin kalpleri iman ile dolup dolup taşar. Konuyu bir hadis ile bitirelim.

Enes’den (r.a) rivayet ediliyor. Râvi Enes diyor ki:

Rasûlullâh (s.a.s) ashâbına (r.a.ecmain) hitap ederek şöyle demiştir:

“Bana cennet de cehennem de gösterildi. O günkü kadar hayırdan da şerden de bu kadarının gösterildiğini şimdiye kadar hiç görmemiştim.”

Rasûlullah bundan sonra devamlı buyurdular ki:

“Sizler benim bu hususlarda bildiklerimi bilseydiniz çok az güler fakat çok fazla ağlardınız.”

Râvi diyor ki:

“Bu günden daha şiddetli bir günle ashâb karşılaşmamıştır. Bunun üzerine onlar, başlarını önlerine eğerek hüngür hüngür ağladılar.” (Hadis, muttefekun aleyhtir.)

AHÎ EVRAN(LKS) VE AHİLİK

Yusuf Selim

Ahîlik teşkilatının kurucusu Ahî Evran, Azerbaycan'ın Hoy kasabasında doğmuştur (1171). Hoy, Türkiye'nin doğu sınırından 60 km uzaklıkta ve "Sultan Tuğrul" zamanından beri Türklerin meskûn olduğu bir bölgedir. Ahî Evran'ın asıl adı "Nasirüddin Mahmud el-Hoyi" olarak kayıtlara geçmiştir. Ahî Evran ilk eğitimini Azerbaycan'da doğum yeri olan Hoy kasabasında aldıktan sonra, Maveraünnehir bölgesinde Horosan'a giderek orada ünlü âlimlerden "Fahreddin Râzi" (1149-1209) ve hukemâdan, felsefe ve Kur'an-ı Kerim tefsirlerini öğrenmiştir.

Ahî Evran'ın hocası Fahreddin Râzi, Horosan'da Farâbî ve İbni Sina'nın tüm eserlerini okumuş, onların verdiği bilgileri daha da geliştirerek, tıp, astronomi, astroloji, lisan, edebiyat konularında kitaplar yazmaya başlamıştır.

Râzi hayatta iken çevresinde bulunan kalabalık öğrenci topluluğunun varlığı, onun yüzlerce öğrenci yetiştirdiğini göstermektedir. Bunlar arasında

Abdülmuhsin Kayseri, İzzettin Râzi, Sadrettin Konevî, Kadı Burhanettin gibi ünlü isimler de bulunmaktadır. Ahî Evran, Sadrettin Konevî'nin çağdaşı olup ikisi de Fahreddin Râzi gibi İbni Sina ve Farâbî'nin etkisinde kalmışlardır. Bunlardan başka sultanlar, vezirler ve devlet adamları da Râzi'nin derslerini takip etmişlerdir.

Ahî Evran gençliğinde Ahmet Yesevî'nin talebelerinden aldığı ilk tasavvuf terbiyesi ile yetişmiş ve olgunlaşmıştır. Ahî Evran, o devrin mutasavvıflarının buluşma yeri olan Bağdat'a gitmeye karar verir. Bağdat'a gitmeden önce hac farızasını yerine getirir sonra dönüş yolunda müstakbel kayınpederi "Evhadü'd Din Kirmanî" ile tanışır. Büyük üstat sayesinde halife "**Nâsir Li-Dinillâh**" ile tanıştırılan Ahî Evran, halifenin kurduğu **Fütüvvet Teşkilatı**'na girer.

Ahî Evran Bağdat'ta iken, Fütüvvet teşkilatının ileri gelenleri ile tanışarak onlardan yararlanmış. Araştırmacı Mikâil Bayram'ın "Tasavvuf Düşüncesinin Esasları"

adlı eserinde ve diğer kaynaklarda Ahî Evran'ın çok yönlü bir ilim ve fikir adamı olduğu kaydedilmektedir.

Ahî Evran; tefsir, hadis, kelâm, fıkıh ve tasavvuf kitapları yazmıştır. Ayrıca felsefe, tıp ve kimya sahalarında da bilgi sahibi olan çok yönlü bir ilim adamı ve filozoftur. İbn-i Sina, Sühreverdî ve Fahreddin Râzî'nin bazı eserlerini Farsçaya çevirmiştir.

Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında, kayınpederi Evhadü'd Din Kirmanî ile Anadolu'ya gelen Ahî Evran, Konya'da Sultan'a yazdığı Letaif-i Gıyasiye adlı kitabını sunar, Kitabın 1. cildi felsefe, 2. cildi ahlâk ve siyaset, 3. cildi fıkıh (İslâm hukuku), 4. cildi dua ve ibadet hakkındadır.

İbn-i Sina hayranı olan hükümdar, kendisine sunulan kitapları beğenmekle kalmaz, aynı zamanda Ahî Evran'a ve düşüncesine büyük ilgi gösterir, hatta bu düşüncenin tatbikata geçirilmesine yardım eder. 1205 yılında Kayseri'de devletin desteği ile debbağları ve diğer sanatkârları da içine alan büyük bir sanayi sitesinin kurulmasına öncülük eder. Her sanat dalındaki birliklerin bir araya toplandığı bu siteler Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat zamanında diğer şehirlerde de kurulmaya başlar.

Sultan Alâeddin Keykubat'ın Ahî birliklerini desteklenmesi sonucu Anadolu'nun birçok yerinde bu birlikler süratle gelişir. Bu dönem Anadolu Selçuklu

Devleti'nin iktisaden en parlak dönemi olmuştur. İddiaya göre Sultan Alâeddin'in oğlu tarafından öldürülmesinden sonra Ahîler bu duruma tavır aldılar. Onun yerine geçen II. Gıyaseddin Keyhüsrev'i hiç affetmediler. Ahî Evran'ı çekemeyenler onunla yeni hükümdarın arasını açtılar. Alâeddin Keykubat zamanında Konya'da medreselerde ders veren Ahî Evran bu sebepten dolayı Konya'ya davet edilen Ahî Evran, burada tekrar çeşitli olumsuzluklarla karşılaşır. Bu yüzden burada daha fazla kalmaz ve Kırşehir'e gelerek Ahî birliklerinin teşkilâtlandırılmasına hız verir.

Kırşehir'e eşi Fatma Ana ile yerleşen Ahî Evran, eşinin kurduğu Anadolu kadınlar birliği (Bacıyân-ı Rum) teşkilâtını da himaye etmiş, her iki teşkilâtın (Ahîyân-ı Rum) büyümesi ve gelişmesi için çaba sarfetmiştir.

Ahî Evran kendi mesleği olan debbağlık dalından başka 32 çeşit esnaf ve sanatkârın lideri olmuştur. Ahî Evran'ın Anadolu'da kurduğu Ahîlik teşkilâtının asıl amacı ilim ve bilgiyi insanlığın hizmetine sunmaktır. Türkler, Anadolu'ya yerleşirken dönemin bilim adamlarının önerisinden hareketle pozitif ilimlerin gündelik hayatta kullanılabilmesini ve insanların da bundan faydalandırılmasını ön görmüşlerdir.

İlmin tekniğe uygulanmasına örnek olarak; Cizreli İsmail B. Rezzaz isimli bilim adamının kitabında birçok otomatik makinenin

projelerinin çizildiği ve tariflerinin yapıldığı, hatta bazı projelerinin uygulandığı bilinmektedir. Bu makine ve robotlara örnek olarak: Su saati, otomatik musluk, el yıkama ve abdest alma esnasında kendiliğinden su döken makine, kendi kendine müzik çalan makine, otomatik su tulumları, su fışkırtan fiskiyeler, şifreli anahtarlar, değişik hareket yapan robotları görmekteyiz. Teknolojinin üretime uyarlanışının ilk örnekleri olan bu buluşlara Ahî Evran önem vermekte idi.

Ahî Evran'ın Selçuklu Sultanı II. İzzettin Keykavus'a sunduğu **Letâif-i Hikmet** adlı kitap, sultanlara ve yöneticilere nasihat verici ve "Siyasetname" türü bir eserdir. Bu eserde halkın ihtiyaçları belirlenmekte, bu ihtiyaçların karşılanması, istihdamın, kaliteli bol ve ucuz üretimin arttırılması sırasında çıkabilecek sorunlara karşı tedbirlerin neler olması gerektiği şöyle anlatılmaktadır.

"Allah insanı, medenî tabiatlı yaratmıştır. Bunun açıklaması şudur: Allah insanları yemek, içmek, giyinmek, evlenmek, mesken edinmek gibi çok şeylere muhtaç olarak yaratmıştır. Hiç kimse kendi başına bu ihtiyaçları karşılayamaz. Bu yüzden demircilik, marangozluk, dericilik gibi çeşitli meslekleri yürütmek için çok insan gerekli olduğu gibi, bu meslek dallarının gerektirdiği âlet ve edevatı imal etmek için de birçok insan gücüne ihtiyaç vardır. Bu yüzden toplumun ihtiyaç duyduğu ürünlerinin üretimi için lüzumlu olan bütün sanat kollarının yaşatılması şarttır. Bununla da kalmayıp, insanların sonradan doğacak ihtiyaçlarını karşılamak için yeni sanat dallarının meydana getirilmesi gerekmektedir."

Ahî Evran'a göre toplumdaki fertlerin büyük bir kesiminin sanata yönlendirilmesi ve her birinin belli bir sanat dalıyla meşgul olması gerekir ki, toplumun ihtiyaçları görülsün. Ahî Evran'ın kurduğu Ahîlik teşkilâtının eğitim anlayışı bu temel görüşe dayanmaktadır. Devlete düşen görev, bu görüşe destek vererek halkın eğitilmesine ve yönlendirilmesine yardımcı olmaktır. Ahî Evran'ın eserinde belirttiği eğitim ve öğretim konusundaki tüm öneriler, Ahî birliklerinde uygulanmıştır. Ahî Evran'ın

teknik öğretim ve ahlâka yönelik eserleri, yıllarca Ahî birliklerinde ders kitabı olarak okutulmuştur.

Ahî Evran, Letâif-i Gıyasiye, Letâif-i Hikmet'ten başka Vaziyet, Ruh'un Bekâsı, Tıp ve İbni Sina'dan tercüme kitabı dâhil olmak üzere, yirmiye yakın eser bırakmıştır.

Ahî Evran hayatı boyunca ilimle ve eğitimle uğraşmış, birlik üyelerine devamlı olarak çalışmayı öğütlemiştir. Üretimin ancak çalışarak sağlanacağını bilen Ahî Evran, insanların ihtiyaçlarını gidermenin de Yaradan'ın (c.c) bir buyruğu olduğuna inanmaktadır. Bu bakımdan çalışmak, insanları mutlu etmek, ibadet etmek kadar önemlidir.

Osmanlı Devleti'nin kurulmasında da önemli rol oynayan Ahî Evran, Cevat Hakkı Tarım'a göre şunu yapmıştır: *"Doksan üç yıl yaşayan, akla yâr, nefse düşman olan bir faziletli er kişi, tekkesine kapanmış; dünyadan elini eteğini çekmiş münzevi bir sofı ve softa değildi. O hayatını kazanmak için diyar diyar dolaşmış, her sanat ve zanaata başvurmuş, öğrendiklerini de insanoğluna öğretmek için uğraşmıştır."*

Ahî Evran'ın elli yıl musahîbliğini yapan ve onun vefatından sonra da yerine geçen Ahmet Gülşehrî, Ahî Evran ve Ahîlik konusunda "**Keramât-ı Ahî Evran**" adında bir eser yazmıştır. Mesnevi tarzında ve aynı vezinde Türkçe yazılan bu eseri Alman Prof. Franz Taechner Almanca tercümesiyle beraber bastırmıştır. 167 beyitten meydana gelen bu eserin Ahîlik ve Ahî Evran'la ilgili bölümleri aşağıda günümüz Türkçesiyle verilmeye çalışılmıştır. Ahmet Gülşehrî'nin yazdığı menakıpnamede, Ahî Evran'ın bütün Ahîlerin başı olduğunu, padişahların kendisine saygı gösterdiğini, hiç haram yemediğini, Ahîlik adına yaptığı çalışmaların bütün dünyada duyulduğunu, Ahîlik nizamının uygulandığını, misafirperver olduğunu, gerçek dostluğa önem verdiğini, kimseye incitici bir söz söylemediğini anlatılmaktadır.

Gel Papaz Efendi!

Abdulkâdir Geylânî (ks)

Bir gün Abdülkadir Geylânî (k.s) hazretleri dergâhında müritleriyle birlikte zikir meclisinde iken, yoldan geçen bir papaz zikir sesinden etkilenerek dergâhın kapısından içeriye başını uzatır.

Bir müddet zikrullahı dinledikten sonra çeker, gider.

Gece olur. Papaz efendi uykuya dalar.

Rüyasında zebaniler kendisini tutmuş, cehennemın en kızgın kuyularından bir kuyuya atmak için götürmektedirler.

Papaz kurtulmak için yalvarır yakarır ama nafil.

Tam o sırada Abdülkadir Geylânî hazretleri bütün ihtişamıyla gelerek:

"Ey zebaniler! Papazın kafası benimdir." der ve bir kılıç darbesi ile kafasını kesip alarak, başını zebanilerin elinden kurtarır.

Papaz kan ter içerisinde uyanır. Soluğu Abdülkadir Geylânî hazretlerinin dergâhında alır.

Kapıda papazı gören Gavsul-A'zam:

"Gel papaz efendi, gel! Gece başını kurtardık şimdi de vücudunu kurtaralım." der.

Alimlerin Mürşide İhtiyacı

Dağıstani (ks)

Âlimler söz, davranış ve bilginin kendilerinde hâl olması, kalplerindeki bazı değişikliklerin sükûnet bulması ve ilme'l-yakin bildiklerini ayne'l-yakin görebilmeleri için ehil bir mürşide ihtiyaç duyarlar.

Nitekim Hz. Ömer el-Fârûk (r.a), Enes b. Mâlik'in (r.a) huzurunda diz çöküp, mütevazı bir edâ içinde oturdu ve:

"Yâ Enes! Siz yıllarca Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem'in hizmetinde bulundun, Binaen aleyh O'nun huzuru saâdetlerinde ömrünüzü geçirdin. Bu sebeple münafıkların hallerini, kalplerinde nifak bulunup bulunmadığını çok rahat kestirebilirsin. Benim kalbimde de nifak alâmeti var mıdır?" diye rica ettiği zaman, Hz. Enes hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hz. Ömer, Hz. Enes'in bu ağıt ve gözyaşlarını kalbinde nifak izleri taşıdığına hamlederek, onu bastırırcasına daha şiddetle ağlamaya başladığında Hazreti Enes:

"Ey Ömer! Lütfen sus ve sakin ol! Fârûk olan sen bile nifak belâsından bu kadar

korkmaktasın. Bu yüce hassasiyetine bakıyor ve ben kendi başıma yanıp ağlıyorum." cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Ömer:

"Ey Enes! Nifak ve imtihandan ancak münafıklar emin olur. Allah'ın mekr ve imtihanından emin olma!" buyurdu.

Burada söylenen nifaktan maksadın şirkle değil riyâ ile ilgili olduğu unutulmamalıdır.

İmam Kuşeyrî meşhur Risâle'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Tarikat şeyhi durumunda bulunan sûfiler; naklî, aklî ve zâhirî ilimleri ilme'l-yakin bilmekten, ayne'l-yakin görme derecesine yükselmiş kimselerdir. Öyle ki, insanlar için gaybî olan bir şey, onlar için apaçık ve gözleri önünde seyredilebilir. Diğer insanlar taklit ve istidlâl, onlarsa tahkik ve vuslat ehlidir."

"Leylâ, bizler senin güzelliğinle aydınlanmaktayız, insanlar ise karanlıkta kalmaktadır." denilmiştir.

Fahreddin-i Râzî'den bu konuya ışık tutmak

üzere şöyle bir rivâyet anlatılmaktadır.

Bağdat'a gitmek üzere yola çıkan Râzî, şehrin girişine yaklaştığı vakit, ihtiyar bir kadın dışında bütün yöre halkının kendisini karşılamak üzere beklediğini görür. Kadının hayret verici bu hareketi Râzî'ye haber verilince, onun bu davranışı merakını celbetmiş ve ziyaret etmek maksadıyla yanına gitmiş, karşılamaya çıkmamasının sebebini sormuştu. Bunun üzerine kadın:

"Sana tazim ve hürmet göstererek debdebe ile karşılaşmanın sebebi nedir? Ne özelliğin var ki böyle davranmak gerekiyor?" şeklinde cevap verdi. Râzî ise:

"Ben Allah'ın varlığı ve birliğini binlerce delil ile ispata muktedir bir ilim adamıyım, O yüzden olsa gerek" deyince yaşlı kadın ibret verici ve düşündürücü şu cevabı lütfetti:

"Allah ü azimüşşân'ın varlığı ve birliği konusunda bir şüphe ve tereddüdümüz yoktur. Dolayısıyla O'nu ispat için bir delil ve dayanak aramak ihtiyacını da hissetmiyoruz. Zira biz Cenâb-ı Hakk'ın tevhid denizinin dalgaları arasında gark olmuş, müşahede ve vuslat ehliyiz. Siz ise taklit ve istidlâl ehlisiniz."

Fahreddin-i Râzî, kadının marifet ve irfan dolu bu cevabını gönülden tasdik etti.

Sûfi ve meşâyih huzurunda mezhep imamları bile her zaman saygı hissi duymuşlar, onları kendi nefisleri üzerine

tercih etmişlerdir. Eğer meşâyihce cezbedici böyle bir meziyet bulunmasaydı, durumun tam tersiyle tecelli etmesi gerekirdi. Kaldı ki, İmam Şâfi'nin ümmi şeyh Şeybân-ı Râî'ye gösterdiği saygı gözlerimizin önündedir. Bütün celâl, azamet ve büyüklüğüne rağmen Hz. Ömer el-Fârûk, Enes b. Mâlik'in önünde mütevazi bir şekilde diz çökerek oturur ve şöyle derdi:

"Ey Enes! Sen Allah Rasûlü Efendimizin ve Ehl-i Beyti'nin yıllarca hizmetinde bulundun. Muhakkak ki Allah ve Celle ve Alâ münafıkların durumunu ve iç görüntülerini sana öğretmiştir."

Nitekim Cenâb-ı Hakk şöyle buyurur:

"Kalplerinde hastalık olanlar, yoksa Allah'ın, besledikleri kinlerini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar? (Hem Hz. Peygamber'e, hem de mü'minlere kin besleyen münafıklar kâfirlere yardım ediyor, buna karşılık iman ve cihat gibi ilâhi hoşnutluğa sebep olacak davranışlara yönelmiyorlardı. Bu yüzden görünürdeki amelleri boşa gitmiştir.) Biz isteseydik onları sana gösterirdik de sen onları yüzlerinden tanırdın. Andolsun ki, sen onları konuşma üsluplarından tanırısın, Allah bütün işlediklerini bilir." (Muhammed, 47/29-30)

Bu âyetin nüzulünden sonra Hz. Peygamber'e hiçbir münafık gizli kalmadı. Hepsini simalarından tanırdı.

Ömer Hüdâî Baba Köğengî Hazretleri

ve MÜRŞİDİ

Mizan

Evliyanın büyüklerinden, âriflerin ileri gelenlerinden olan Hacı Ömer Hüdâî Baba Hz.leri, 1821 yılında Harput'un Mürü köyünde dünyaya gelmiştir. Gençlik yıllarında gönüllü olarak asker ocağına kaydoldu ve kır serdarlarına reis oldu.

Askerlerinin üstünü örter, kendisi de sabaha kadar zikrullah ile meşgul olurdu. Bir gece mana âleminde kendisine **"Bu kadar zaman maddi paşalık yaptın, biraz da manevi paşalık yap!"** denilir. Böylelikle tasavvuf yoluna dâhil olarak, Meşâyih-i Kâdiriyye-i Hâlisiyye'den Dede Osman Avni Baba (k.s) Hz.lerine intisab eder. Şeyhinin her bir emrini harfiyen uygulayarak, o yüce zatın pek çok dua ve teveccühüne mazhar olup, irşada memur edilir.

Doğuda batıda sayısız müridi, 80'i aşkın da halifesi vardı. İlm-i bâtında deryâ-yı bî payandı. Âlimler, veliler, huzuruna gelip feyz alırlardı. Zamanının Gavs'ı olduğu bilinmektedir. Sayısız kerametine şahid olunmuş, vahşi yaratıkların kendisiyle

zikrullah yaptıkları görülmüştür. Arifane şiirleri vardır. Halifelerinin en başta geleni eş-Şeyh es-Seyyid Hacı Muhammed Baba Kürkî (k.s) Hz.leridir. Hacı Ömer Hüdâî Baba (k.s) Hz.leri 1905 tarihinde vefat etmiştir. Kaddesallahu esrahehum. Kabri Elazığ-Köğeng köyündedir.

Himmeti hazır olsun, Allah (c.c) şefaatine nail eylesin.

Hacı Ömer Hüdâî Baba (k.s), günlerden bir gün büyük bir âlimin Mekke'ye geldiğini, Kâbe'de halka vaaz ettiğini duydu. Akın akın o tarafa giden halka karıştı. Beytullah'a gitti. Gördü ki, hakikaten de çok büyük bir âlim o kadar güzel vaaz ediyordu ki, dinleyenler coşkunluk içindeydiler. Kimisi ağlıyor, kimisi kendinden geçmiş, kimisi de baygın bir haldeydi. Avam tabakasındaki halktan yukarılara doğru âlimler, şeyhler ve şehir eşrafı o büyük âlimi dinlemek için Kâbe'de bulunuyorlardı.

Yüzü yeşil bir nikapla örtülü olan âlim

zat gittikçe çoştu, halkı da o derece çoşturdu. Sohbetin ardından Beytullah'ta bulunanların cümlesi o kadri yüce zata intisap ettiler. Hacı Ömer Hüdâî Baba ise bir köşeye çekilmiş, hiç sesini çıkarmadan duruyordu. Onun bu hali sohbet eden zat tarafından anlaşılmiş olacak ki, Hüdâî Baba Hazretleri'ne yaklaşır:

"Ey esasına dayanmış olan kişi! Seni tek kanatlı bir kuş gibi görüyorum. Bana biat edersen seni çift kanatlı kuş yaparım." Şeklinde manidar bir söz söyledi.

Hüdâî Baba Hazretleri hiç tahmin etmediği bir anda kendisine yöneltilen bu suale karşılık birdenbire durakladı. Sonra kendini toplayıp tanımadığı bu zata şöyle cevap verdi:

"Efendim, benim de sizin gibi bir sultanım var. O beni layık olursam, isterse alif eder, isterse zelil eder. Size karşı bir kusur işlediysem affedip beni mazur görün. Bana dua buyurun yeter."

Bu sadıkâne cevap üzerine Dede Osman Avni Baba (k.s) Hazretleri yüzündeki nikabı kaldırdı. Hüdâî Baba (k.s) ise bu kadri yüce insanın kendi şeyhi olduğunu görünce hepten şaşırıp kaldı. Ziyadesiyle memnun ve mesrûr oldu. Dede Efendi (k.s) Hazretleri de, müridinin bu sadıkâne teslimiyeti ve bağlılığı üzerine ona teveccüh edip nazar buyurdu. Nice manevî mertebelerden geçirip onu maksuduna erıştirdi.

Hüdâî Baba (k.s) Hazretleri, Dede Osman Avni Baba (k.s) Hazretleri için şöyle derdi:

"Zahiren görmezdi ama manen mü'minlerin halini sezer, onların durumlarını bilirdi."

O, devrinin kutbu idi.

Gönüllere şifa, iki şiiri ile bitirelim.

Bu dünyaya gelen canlar
Geda vü bay ü sultanlar
Turab oldu bütün onlar
Gelin zikredelim Ya Hû...

Bu dünya bir tımarhane
Gidenleri düşünsene
Gönül verme bu külhane
Gelin zikredelim Ya Hû...

Etme sivaya iltifat
Diler isen gamdan necat
Ver Muhammed'e salavat
Gelin zikredelim Ya Hû...

Bu sim ü zer i derme gel
İnkârı ko ikrara gel
Bülbül gibi gülzara gel
Gelin zikredelim Ya Hû...

Zikirle meşgul ol heman
Kalbe dolar nur u iman
Zikr-i Hüdâ et her zaman
Gelin zikredelim Ya Hû...

Bu dünyaya gelen gitmiş
Kamu varını terk etmiş
Bugün nöbet bize yetmiş
Gelin zikredelim Ya Hû...

Meyil verme bu dünyaya
Evlad iyâl ehıbbâya
Düşersin sonra cezaya
Gelin zikredelim Ya Hû...

Olma zâhid-i huş ile
Koma mâsivâyı dile

Mücadele et nefis ile
Gelin zikredelim Ya Hû...

Elinde var iken fırsat
Zikr-i Hüdâ'ya et dikkat
Tutup durmaz seni sıhhat
Gelin zikredelim Ya Hû...

Hüdâî eyledi pendisi
Göz ile kalblerin bendisi
Huzuru kalbe efendisi
Gelin zikredelim Ya Hû...

Bu dünya dâr-ı gaflettir
Rahatı hep yalandır ha
Bilir misin ahir fani
Vefasız bir cihandır ha...

Sivânın rengine hiç bakma
Mevti daima zikret
Elinde var iken fırsat
Gönlünü gel uyandır ha...

Büyük söz söylemekten kıl
ictinâb
Yıkma gönül birden
Uyup nefse gönül yıkma
Âşıklara ziyandır ha...

Görülür türlü ziynette
Gözüne gerçi bu dünya
Bakıp nakşına aldanma
Bâkisi yok yalandır ha...

Devam et zikr-i Yezdân'e
Sakın divane boş gezme
Haberdar ol ki eriştin
Vakit ahir zamandır ha...

Bilir misin duhul eden
Hüdâî cennete kimdir
Tutup emr-i İlâhiyi
Kulağına koyandır ha...

**Kutbu'l-Ârifîn Gavsu'l-Vâsılın
eş-Şeyh es-Seyyid Hacı Ömer
Hüdâî Baba Köğengî (k.s)**

Çocuk ve Ölüm Gerçeği

Yeşim Gezmiş TORTUM

Ölüm, ruhun beden kafesinden ayrılmasıdır. Asla bir son olmayıp, madde ötesi âleme bir geçiştir. Ahirete nazaran bu dünya bir hayaldir. Herkesin bir eceli, ölüm zamanı vardır. Nitekim Allah (c.c) ayette:

“Her nefis ölümü tadacaktır sonra, ancak bize döndürüleceksiniz.” (Ankebût Suresi, 57) buyurmuştur. Yine ayette:

“Her canlı ölümü tadar. Birdeneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Ve siz ancak bize döndürüleceksiniz.” (Enbiya Suresi, 35) buyrulur. Bu noktada dikkatimizi çeken her nefsin ölümü tatmasıdır. Tatmak anlık bir his olup geçicidir. Yani fani âlemden baki olana göç etmektir ve bir yok oluş değildir.

Peki, büyüklerin bile anlamakta zorluk çektiği böyle önemli bir konuyu çocuklara nasıl anlatmamız gerekir. Psikologlara göre, çocukların anlayışları yaşlarına göre değişmektedir.

0-2 yaş arası; ölümü anlamaz ama ölen kişinin sesini, kokusunu özlediklerini ifade ederler.

2-6 yaş arası; ölümü geçici bir ayrılık olarak düşünürler. Çok dua edersem, ölen kişi geri gelir ve ben onu bir daha hiç üzmem diye düşünebilirler.

6-9 yaş arası; artık ölümün geri dönüşümsüz olduğu anlaşılmaktadır. Fakat ölümden kendilerini mesul tutabilirler. Dikkat edilmesi gereken bir yaş aralığıdır.

9-12 yaş arası; ölümü, 6-9 yaş aralığı gibi anlarlar. Daha çok sevdiği insanları, kaybetmekten korkarlar.

13-18 yaş arası; ölüm gerçeğini yetişkinler gibi algırlarlar.

Yetişkinler, çocuğa mutlaka ölüm haberini kendileri vermeli, çocuk bunu bir başkasından duymamalıdır. Çocukla baş başa kalınmalı sakın ve şefkatli davranılmalıdır. Okul öncesi dönem için

'öldü' kelimesi yerine 'artık yaşamıyor, bizimle olmayacak' gibi ifadeler, psikologlar tarafından tavsiye edilse de, şahsi görüşüm 'öldü', kelimesinin de kullanılabileceği daha doğrusu inancımızda ölümün bir son olmadığına vurgulanması gerektiğidir.

Asla 'gitti', 'bir daha gelmeyecek', 'uykuya yattı' gibi ifadeler kullanmamalıyız. Bir diğer konu; 'O artık Cennet'te...' ifadesini de asla ve asla kullanmamalıyız. Kimin Cennet'e, kimin cehenneme gideceğini ancak Allah (c.c) bilir. Çocuklara olan zaafımız dini değerlerimizin önüne geçmemelidir. Cennet'i, her istenilen şeyin olduğu yer olarak algılayan çocuk, bu söylemle, ölümü tercih edip, bir an önce Cennet'e gitme arzusu taşıyabilir. Bırakın, çocukta ölüm acısını yaşasın. Duygularına engel olmayın. Bazısı ağlar, bazısı hiçbir şey olmamış gibi iyi oyun oynayabilir. O, bunu yetişkinlere göre daha uzun bir süreçte algılayacaktır. Yorgun ve sıkıntılı halleri, uyku düzensizlikleri, oyunlarında ölüm temasına yer vermeleri, dikkatlerinin azalmaları, aşırı hareketlilik, okul ile ilgili sorunlar, öfke, saldırganlık, altını ıslatma, parmak emme, karanlıkta duramama gibi davranış bozuklukları görülebilir. Mutlaka yakınları tarafından desteklenmelidirler. Onlarla konuşmalı ve yalnız bırakmamalıyız. Bazen hiç konuşmasa da yanında sessizce durup acıyı onlarla paylaşmalıyız.

Bilinenin aksine çocuklara ölüm gerçeği gösterilmelidir. Taziyelere götürülmeli, kabir ziyareti yaptırılmalıdır. Çocuğunuz sizi izler ve sizin gibi tepkiler verir. Dini hayatlarına şekil verirken, ölümünde içine girilmeli ve

inancımızda, geçici bir ayrılık ama asla bir son olmadığı, özenle anlatılmalıdır.

Bu dünyaya neden geldik, bizden istenilen ne ve gidişimiz nereye? Bu soruları, yaşlarına göre, çocuklarımızla bir sohbet havasında mutlaka konuşmalıyız. Peygamber Efendimiz (s.a.s):

"Din nasihattir." (Müslim, İman, 95)

buyurmaktadır. Onlara her yaşta, nasihat ederek İslam'ı anlatmalıyız. Ölümü bilen, bugün yapacağı iyiliği, yarına bırakmaz, ömür sermayesini yerinde kullanır. Hesap vereceği günü düşünür. Bunu idrak eden çocuk dini vazifelerine önem verir. Anne-baba sözü tutar, başıboş yaşamaz. Gelgitler yaşasa da hayatında, yine de ona anlatılanları unutmaz ve inşallah yolunu doğrultur. Ecdadımız faniliği unutmamak için kabristanları, şehir ortalarında ve cami önlerinde yapmışlardır ki, çoluk çocuk her geçen ölümü hatırlasın.

Bakınız Hazreti Ömer (r.a) döneminde bir çocuğun ölüme bakışı nasılmış: Hz. Ömer (r.a), namaza giderken, küçük bir çocuğun koşarak cemaate yetişmeye çalıştığını görünce, onu durdurup telaşının nedenini sorar. Çünkü çocuk henüz namazla yükümlü olacak yaşta değildir. Çocuğun cevabı koca halifeyi ağlatır. Mahallemizde daha dün bir çocuk öldü. Şimdi ben ne kadar yaşayacağımı bilmiyorum. Hem şimdi koşmazsam ileride alışmak zor gelebilir, dedi.

Evet, ölüm herkesi korkutmaktadır. Ancak bu o kadar faydalı bir korkudur ki insanı günahlardan alıkoyar. Hayat ölüm için, ölüm

de hayat için son derece anlamlıdır. Eşya zıddıyla kaimdir. Ölüm, küçük büyük herkes için nasihattir aslında. Bu yüzden ahirete iman, inanç esasları arasında mütalaa edilmiştir.

Kula düşen, ölümü unutmamak, ona hazırlık yapmak ve Allah'ın rahmetinden ümitli olmaktır. Eskiler, 'Ağaç yaşken eğilir' demişler. Ne de güzel ifade etmişler. Çocuklar isteseler de istemeseler de bu gerçeği görecekler. Bu yüzden onlara hayatı da ölümü de anlatmalıyız ki ölümle karşılaştıklarında büyük bir psikolojik travma geçirmesinler. Bunun için televizyon kumandasını, cep telefonunu bir kenara koyup onlarla sohbet etmeli ve hayata da ölüme de hazırlamalıyız. Kolay değil elbette ama Kur'an ve Sünnet gibi iki büyük yol göstericimiz var. Dava hak olunca batıl elbet zail olacak ve ektiğimiz tohumlar, zamanı geldikçe çiçek açacaktır. Çocuk ölüm gerçeğini idrak edecek, üstat Necip Fazıl Kısa küreğin dediği gibi;

'Ölüm güzel şeydir budur perde arkasından haber, hiç güzel olmasaydı ölür müydü Peygamber' diyecek olgunluğa erişecektir inşallah. Önce anlamaya çalışalım ki, sonra da anlatabilelim. Allh (c.c) yâr ve yardımcımız olsun. Ölüm hadisesini "anne, baba" gibi birinci dereceden yaşayan çocuklarımıza destek olalım.

Hüve'l-bakî diyelim. Baki olan Allah'tır. Böylece çocuk yalnızlık hissetmeyecek ölmeyen, uyumayan Allah'ta, güven bulacak ve ona sığınacaktır.

Allah (c.c) lütf u keremiyle cümlemizi, son nefesinde yüzünü güldürdüklerinden eylesin. Nefislerimizi, muhasebe edip, halimize çeki düzen verebilmeyi, son nefeste ebedi vuslatı tatmamızı nasip eylesin.

Bizi asıl âlemde gurbete ve ümitsizliğe düşürmesin. Âmin.

*"Ölüm güzel şeydir budur
perde arkasından haber,
Hiç güzel olmasaydı ölür-
müydü Peygamber"*

(Necip Fazıl KISAKÜREK)

OLMAYINCA

► Eşrefoğlu Rûmî (k.s)

Erilmez yâre bî-yâr olmayınca
Cihânın halkı ağyar olmayınca

Hakikat âlemine yol varılmaz
Bu mülkten külli bizâr olmayınca

O vahdet bahrine kimse ulaşmaz
Akup gözyaşı pınar olmayınca

Müeyesser olmaz ol yarin visali
Yolunda varı isar olmayınca

Bu dünya cifesin nefis iti komaz
Gönülde azm-i didar olmayınca

Gönül cem' oluben Dost'a yönelmez
Bu dünya karı tarmar olmayınca

Gönül Dost'a özenmez derdlü olmaz
Bir ehl-i derde uyar olmayınca

Gönüle dolmaz ol yarin hayali
Hayal-i gayri yuyar olmayınca

Gönül ayinesi pasdan silinmez
Dilinde Dost tekrar olmayınca

Gönül bu aşka her giz mahrem olmaz
Tamam derde giriftar olmayınca

Cihanda kimse aşkdan haz etmez
Koyup namusu biar olmayınca

Kişi bu aşk içinde gerçek olmaz
Vefa koyup cefakâr olmayınca

Cefasız kimse ermedi vefaya
Gül olmaz bellidir har olmayınca

Visal-i şerbetine kimse kanmaz
Yürek derd ile yanar olmayınca

Kime kim zerre derdi yaver oldu
Komaz aşkdan haberdar olmayınca

Ko gitsin dertsizi hayvandır ol kim
Yedilmez ana yular olmayınca

Var evvel derdli ol andan em iste
Timar yok sana bimar olmayınca

Sözünü ehl-i derdin etme inkar
Yolu bulmazsın ikrar olmayınca

Var Eşrefoğlu Rumi gibi sen de
Dolanma vasl-ı dildar olmayınca

Hassas Bir Ortam

Doç.Dr. Durak PUSMAZ

İçerisinde bulunduğumuz ortam her zamankinden daha fazla birlik ve beraberlik, tesanüt ve yardımlaşma içerisnde bulunmamızı gerekli kılıyor. Dünyadaki emperyalist güçler kanlı, hırslı ve doymak bilmeyen aç gözlerini memleketimize dikmişlerdir. Gayeleri birlik ve beraberliğimizi bozarak bizi birbirimize düşürmektir. Bizler bu oyuna gelmemeliyiz, uyanık olmalıyız, onların oyunlarını boşa çıkarmalıyız. Bizim bütün bu olup bitenlerden hiç haberimiz yokmuş gibi birbirimizle çekişmemiz, dövüşmemiz en azından gafletin eseridir. Bu hareketler bizden çok düşmanlarımızın işine yarar. Bunlar aziz milletimize zarar, hain düşmanlarımıza yarar sağlar. Düşmanlarımızı sevindirecek ve ekmeklerine yağ sürececek hareketlerden kaçınmalıyız.

Birlikten kuvvet doğar. Tarihimiz bunun parlak misalleriyle doludur. İstiklal harbindeki ve Kıbrıs harekâtındaki

muzafferiyetimiz bunun son ve canlı örnekleridir. Coğrafi yerimiz birlik ve beraberlik içerisinde olmamızı gerekli kılıyor. Milli menfaatlerimiz bunu zorunlu kılıyor. Akıl ve mantık bunu söylüyor. Bütün bunların ötesinde dinimiz bunu emrediyor. İslam tefrikanın, ayrılığın düşmanıdır. Birlik ve beraberlik içerisinde olmamamız için hiçbir sebep yok. İstiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy ne güzel söylemiş:

Değil mi cephemizin sinesinde iman bir

Sevinme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir!

Değil mi sinede birdir vuran yürek... Yılmaz!

Cihan yıkılsa emin ol bu cephe sarsılmaz.

Milleti meydana getiren fertler arasında ayrılık ve tefrikanın meydana gelmesi düşman istilasından daha tehlikelidir. Düşman topunun ve tüfeğinin yapamadığı şeyi ayrılıkçı unsurlar yapar. Onun için düşman, bir memleketi istila etmek istediği zaman yapacağı ilk şey o memlekette tefrika, ayrılık tohumları ekerek insanları birbirine düşürmektir. Şair ne güzel demiş:

Girmeden bir millete tefrika düşman giremez.

Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.

Milli meseleler etrafında hep beraber birleştığımız, birlik ve beraberliğimizi muhafaza ettiğimiz, yüreklerimiz toplu vurduğu müddetçe düşmanlarımız bizi yenemez, top ve tüfek bizleri sindiremez.

Bunun farkına varan Müslüman Türk milletinin topla, tüfekte yenilemeyeceğini anlayan düşmanlarımız her türlü gayret ve faaliyetlerini, bizi içten yıkmaya, aramızda tefrika çıkartmaya, fitne ve fesat tohumlarını atarak milletimizi kamplara bölmeye teksif etmişlerdir. Bu, dün böyle olduğu gibi bugün de böyledir. Dün Osmanlı Devletini yıkmaya çalışan devletler, bugün de Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmaya çalışıyorlar. Ecnebi bir mahfelde büyük devletlerin kudretinden bahis açıldığı bir sırada Fuat Paşa:

“En kuvvetli devlet Osmanlı Devleti’dir. Siz dışarıdan biz içeriden yıkmaya çalışıyoruz da yine yıkamıyoruz.” diye söze karışmıştı. (M.Zekai Konrapa, Bolu Tarihi, Bolu, 1960, s. 418)

Kuvvetvekudretimizi, hiddetveşiddetimizi düşmanlarımıza saklayalım, onlara karşı kullanalım. Şefkat ve merhametimizi, sevgi ve saygımızı birbirimize gösterelim. Kur’an-ı Kerimde Hz. Muhammed (s.a.s) den ve ashabından (r.a) bahsedilirken, onların durumları şöyle belirtilir:

“Muhammed Allah’ın resulüdür. Onun maiyetinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin ve metin, kendi aralarında çok merhametlidirler.”

(Fetih Suresi, 48/29)

Çünkü bütün müminler kardeşlerdir. Kardeş kardeşe karşı dirsek çevirmez, sırtını dönmez, hele kavga ve niza hiç yapmaz. Aralarında ayrılık, gayrılık olmaz.

Dinimiz birlik dini, beraberlik dini, kardeşlik dini, karşılıklı sevgi ve saygı dinidir. Peygamber efendimiz (s.a.s):

“Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah’a yemin ederim ki sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş sayılmazsınız.”

(Müslim, İman, 94)

“Sizden biriniz kendi öz nefsi için sevdiği

şeyi din kardeşi için de sevmedikçe imanda kemale eremez, tam ve kâmil mümin olamaz.” (Buhari, İman, 7) buyurur.

Bizler bu yüce duygu ve anlayış içerisinde bulunmalıyız. Birbirimizle olan münasebetlerimizi bu ölçüler içerisinde yürütmeliyiz.

Çimento zerreleri gibi dağılmayalım. Esen tehlikeli rüzgârların önünden kendimizi kurtaramayız. Bir araya gelerek harç meydana getirelim, beton kesilelim ki düşmanlarımız bizi yerimizden sökemesin.

Hem birleşmememiz için bir sebep yok. Çünkü tarihimiz bir, kültürümüz aynı, dinimiz bir, Peygamberimiz bir, kitabımız bir, kıblemiz bir, Allah’ımız bir. Öyle ise biz niçin birlik ve beraberlik içerisinde olmayalım?

Ve son olarak Mevlana Hazretlerine kulak verelim:

Beri gel daha da beri,

Mademki ben benim, sen de bensin,

Niye bu senlik benlik?

Işık ışıktan ne diye kaçır böyle?

Herkesle barışıp kaynaş

Kendinde kaldıkça bir zerresin

Ama herkesle birleşince bir ummansın.

“Sizden biriniz kendi öz nefsi için sevdiği şeyi din kardeşi için de sevmedikçe imanda kemale eremez, tam ve kâmil mümin olamaz.”

(Buhari, İman, 7)

KORKU ile ÜMİT

Arasında Olmak

Zakir

Rasûlullah (s.a.s) Efendimiz, ölüm halinde bulunan bir gencin yanına gitti. Gence:

“Kendini nasıl buluyorsun” diye sordu. Genç:

“Allah Teâlâ'nın rahmetini umuyorum. Günahlarımdan da korkuyorum” dedi. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.s):

“Bir kulun kalbinde bu ikisi bir araya gelirse, Allah Teâlâ o kula umduğunu verir, korktuğundan emin kılar” buyurdu. (Tirmizi; İbn Mace)

Hız. Ali (r.a) oğullarından birine şöyle nasihat etmiştir:

“Oğlum! Bütün hayır ve taatler senin olsa, bunların seni kurtaramayacağı korkusuyla Allah Teâlâ'dan kork! Dünyadaki bütün günahlar senin olsa bile, Allah Teâlâ'nın onları af ve mağfiret edeceği ümidiyle de Allah Teâlâ'dan ümitli ol!”

Hız. Ömer (r.a) şöyle derdi:

“Semadan birisi, ‘Ey insanlar, bir kişi

hariç hepiniz cennete gireceksiniz!’ demiş olsaydı, o bir kişinin kendim olmasından korkardım. Yine semadan birisi, ‘Ey insanlar, bir kişi hariç hepiniz cehenneme gireceksiniz’ demiş olsaydı, cehenneme girmeyecek olan o tek kişinin ben olacağımı ümit ederdim.”

Ebû Ali Ruzbarî (k.s) şöyle demiştir:

“Havf ve reca bir kuşun iki kanadı gibidir. İkisi birden bulunursa hem kuşun kendisi, hem de uçuşu düzgün olur. Kanatların birisi bulunmazsa, kuş da, uçuşu da eksik olur. Kanatların ikisi de bulunmayan kuş ölüme terk edilmiş olur.”

Rivayet edildiğine göre Hız. Lokman oğluna şöyle demiştir:

“İmtihanından emin olmayacak bir şekilde Allah'tan kork. Fakat Allah'ın (c.c) rahmetine olan ümidin korkundan daha çok olsun.”

Oğlu:

“Baba, bunları nasıl yapabilirim ki? Benim tek kalbim var” deyince Hız. Lokman:

"Sen müminin iki kalp sahibi olduğunu bilmiyor musun? Biri ile Allah'tan korkar, diğeri ile O'na ümit bağlar" dedi.

Ebû Osman Mağribî (k.s) da şöyle der:

"Kendini hep ümitle meşgul eden tembelleşir, amelsiz kalır. Kendini sürekli korku ile meşgul eden de ümitsizliğe düşer. Bu sebeple insan hem ümit hem korku ile meşgul olmalıdır."

İbn Vefâ (k.s) şöyle derdi:

"Allah Teâlâ'nın merhameti vardır diyerek isyana kalkışma. Kahrından korkarak da ümitsizliğe düşme."

Ebu'l-Kâsım Nasrabadî (k.s), havf ve recanın kula menfaatini şöyle izah etmiştir:

"Ümit hali insanı ibadet ve taat yapmaya sevkeder. Korku hali de, insanı günah işlemekten uzaklaştırır."

Bir kudsî hadiste Cenab-ı Hakk'ın (c.c) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Kulum yeryüzü dolusu günahla bana gelse, ben de yeryüzü dolusu aflu onu karşılarım. Yeter ki bana hiçbir şeyi ortak koşma hali içinde gelmesin." (Müslim; İbn Mâce; Ahmed b. Hanbel)

Ahmed b. Hanbel)

Bir diğer kudsî hadiste şöyle rivayet edilmiştir:

"Kul, birçok günah işlese ve günahları gök boşluğunu dolduracak dereceye varsa bile benden mağfiret dilediği ve affımı umduğu müddetçe onu affederim." (Tirmizî; Ahmed b. Hanbel)

Ahmed b. Hanbel)

Bir diğer hadiste şöyle rivayet edilmiştir:

"Kul günahlarından tövbe ettiği zaman Allah meleklerine ve günahın işlendiği yerlere onun günahlarını unutturur ve günahlarını hasenata çevirir. Öyle ki kul kıyamete geldiğinde yaptığı kötülüklerle şahitlik edecek hiçbir şahit kalmaz." (Ali el-

Müttakî, Kenzü'l-Ummal)

Enes b. Malik (r.a) rivayet ediyor:

"Bedevî bir adam, Hz. Peygamber'e (s.a.s) gelerek;

– Ey Allah'ın Rasûlü, mahlûkatın hesabını kim görecek, diye sordu. Allah Rasûlü (s.a.s):

– Allah Teâlâ görecektir, buyurdu. Bedevî:

– Bizzat kendisi mi görecek, diye tekrar sordu. Allah Rasûlü (s.a.s):

– Evet, kendisi görecek, buyurdu. Bunun

üzerine adam tebessüm etti. Allah Rasûlü (s.a.s):

– Niye güldün, diye sorunca bedevî:

– Kerim ve cömert olan zat gücü yettiğinde affeder; hesaba çektiğinde müsamaha gösterir, dedi. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.s):

– Bedevî doğru söyledi. Dikkat ediniz, Allah'tan daha çok kerem (cömertlik ve iyilik) sahibi yoktur. O cömertlerin en cömerdidir, buyurdu ve şunu ekledi: Bedevi fakih oldu (meseleyi kavradı.)"

(İbn Ebi'd-Dünya)

Bir diğer hadiste de şöyle buyurulmuştur:

"Eğer hiç günah işlemezseniz, Allah günah işleyen bir kavim yaratır, daha sonra kendilerini affeder."

(Tirmizî; Beyhaki)

Bizlere dinimizi yaşamada birer örnek olan Allah dostları, hiçbir zaman Allah Teâlâ'nın affına güvenip salih amelleri bırakmamış, aksine ibadet için bütün güçlerini seferber edip, ardından amellerine değil Allah'ın lütfuna güvenmişlerdir.

Süfyan-ı Sevrî (k.s) şöyle demiştir:

"Kurtuluşu en çok umulan kişi, nefsi hesabına en çok korkanlardır. Görmüyor musunuz? Yunus (a.s) toplumu aleyhinde yaptığı

bedduadan dolayı Allah'ın kendisine azap etmeyeceğini düşününce, Allah Teâlâ derhal onu balığın karnına atmakla cezalandırdı."

Said b. Cübeyr'e (r.a):

– Allah ile mağrur olmak ne demektir, diye sorarlar. Cevap verir:

– **Kulun isyanını sürdürüp, ardından Allah'tan mağfiret beklemesidir.**

Hasan-ı Basrî (k.s) der ki:

"Bazı insanlar Allah'ın mağfiretine bel bağladıklarından, iyi amellerden mahrum olarak dünyadan ayrıldılar. Hatta bunlardan birisi, 'Yüce Rabbim hakkında güzel zan sahibiyim, bu bakımdan amelim azmış, aldırım.' der. Bu kişi samimi değildir. Gerçekten bu kimse Rabbi hakkında güzel zan sahibi olsaydı güzel ameller yapardı."

Meyseretü'l-Âbid çokça mücahedesinden dolayı bir deri bir kemik kalmış, kaburgaları çıkmıştı. Kendisine:

– Allah'ın rahmeti geniştir, denildiğinde bu sözü söyleyeni azarlar ve derdi ki:

– Bu doğrudur. Eğer O'nun rahmeti olmasaydı günahlarımızdan geçtik, ibadetlerimizdeki kusurlarımız yüzünden helak olurduk.

Süleyman Teymî hazretleri vefat edeceği

zaman oğluna: "Bana ilahî rahmeti ümitlendiren hadisler oku. Ki böylece Yüce Allah'a güzel zan içindeyken kavuşayım." demiştir.

Aynı şekilde Süfyan-ı Sevrî hazretleri de ölüm döşeğindeyatenken etrafında toplanan âlimler, kendisine Allah'ın rahmetini ve O'na güvenmesini anlatıyorlardı.

Ahmed b. Hanbel (rh.a) de ölüm esnasında oğluna: "Bana Allah'ın rahmetine güvendirin ve Allah'a karşı güzel düşünmeyi öven hadisleri anlat." demiştir.

Rivayet edildiğine göre Hz. Ali (r.a), günahlarından korkup ümitsizliğe düşen birine:

– **Seni bu hale düşüren nedir**, diye sordu. Adam:

– Büyük günahlarım, diye cevap verdi. Hz. Ali (r.a):

– **Hay yazık sana! Allah'ın rahmeti senin günahlarından daha büyüktür**, dedi.

Adam:

– Benim günahlarım hiçbir şeyin temizlemeyeceği kadar büyük, dedi. Hz. Ali (r.a):

– **Hayır! Asıl senin Allah'ın rahmetinden ümidini kesmen, işlediğin günahlarından daha büyük**, dedi.

Korku ve Ümit

Camiye Gelenler ile Namaz Kılanlar

Behlül'î Dâna (ks)

Halife Hârûnu'r-Reşîd, ağabeyi Behlül'-Dânâ'ya:

"Ağabey, bu akşam camide namaz kılanları yemeğe alacağım. Sana zahmet akşam namazına git de namaz kılanları getir, yemek yesinler." der.

Behlül camiye gider ve namazdan sonra yanında iki kişiyle döner.

Halife:

"Camiye sadece bunlar mı gelmişti, başka kimse yok muydu?" diye sorar.

Behlül:

"Vardı. Hem de cami doluydu."

Halife:

"Peki, onları niye getirmedin?"

Behlül:

"Sen, camiye gelenleri getir, demedin. Namaz kılanları getir, dedin. Ben de camiden çıkanlara tek tek imamın namazda hangi sureleri okuduğunu sordum. Sadece bu iki adam bildi. Ben de onları getirdim." der.

Nasihah

Oğlum!

Kader oluşunun altında;

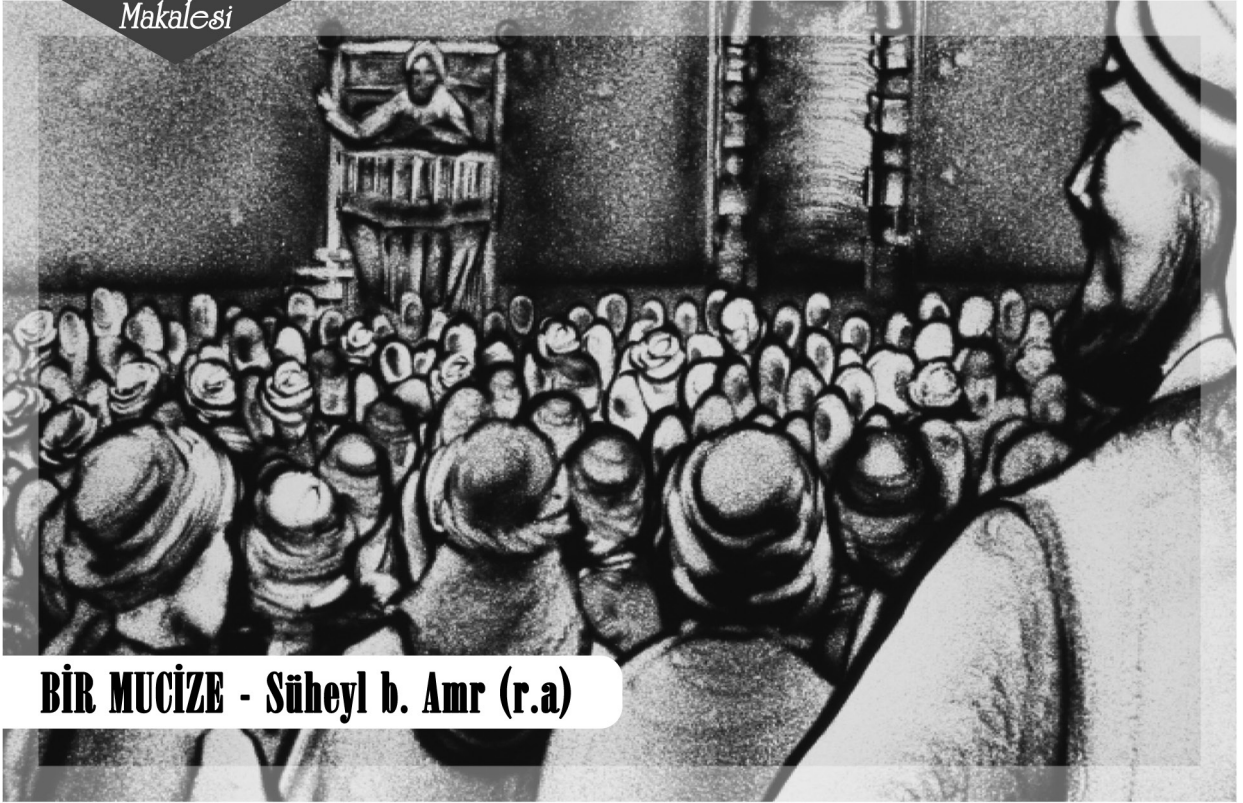
Sabır yastığına yaslan,

Muvafakat kılıcını kuşan,

Kurtuluş ümidiyle kulluk et de öyle uyu...

Böyle yaparsan Allah, istemek bir yana, aklının ucundan bile geçiremeyeceğin lütuf ve ihsanlarını senin üzerine döker de döker.

Pîr Abdülkâdir Geylânî (k.s)

BİR MUCİZE - Süheyl b. Amr (r.a)

Ensar GÖK

Bedir esirleri arasında yer alan Süheyl b. Amr, Kureyş kabilesinin hatibi idi. Kendisinin üst dudağı da yarıktı. Hz. Ömer (r.a):

“Yâ Rasûlallah! Şu Süheyl b. Amr, Kureyş’in hatibidir. Bırak beni, onun iki ön dişlerini çekeyim de dili dışarı sarksın! Artık hiçbir zaman hiçbir yerde senin aleyhinde hutbe irad edemesin!” dedi.

Peygamberimiz aleyhisselam:

“Bırak onu! Ben, onun uzuvlarına böyle bir şey yaparak bir zarar veremem. Eğer bunu yaparsam, peygamber olmama rağmen Allah (c.c) da bunu bana yapar.

Belki o senin yermeyeceğin, öveceğin bir makamda da bulunur, sen onu översin!

Belki bir gün o seni sevindirir de!” buyurdu.

Süheyl b. Amr, Peygamberimiz aleyhisselamın haber verdiği o övülmeye

lâyık konuşmasını da zamanı gelince yapmıştır.

Peygamberimiz aleyhisselamın vefatı üzerine bazı Arap kabileleri temsilcilerinin Medine’ye gelerek zekât vermeyeceklerini açıkladıkları ve bunda direndikleri; yer yer irtidat hareketlerinin görüldüğü, Mekke’nin çalkalandığı, Mekke halkının irtidada yaklaştığı, Mekke’nin genç valisi Attâb b. Esîd’in ise korkup gizlendiği bir sırada Süheyl b. Amr halka bir hutbe irad etti. Kâbe’nin yanında kalkıp irad ettiği hutbesinde:

“Muhammed aleyhisselam kimin ilahı idiyse, Muhammed (Aleyhisselam) ölmüş bulunmaktadır.

Allah ise diridir ve hiç ölmez!

Ey Kureyş cemaati! Sizler, Müslüman olanların en sonucusu olmuş bulunduğunuz halde, irtidat edenlerin en öncüsü olmuş olmanız!

Vallahi ben iyi biliyorum ki; bu din, güneşle ayın doğuşu ve batışı devam ettikçe devam edecektir!

Şu kendinizden olan kişi sakın sizi aldatmasın!

Muhakkak ki benim bu iş hakkındaki bildiklerimi o da biliyor.

Fakat kendisinin Hâşim oğullarına olan kıskançlığı göğsünü, kalbini kaplamıştır!

Ey insanlar! Ben Kureyşlilerin mal bakımından en varlıklı olanıyım.

Siz emîrinizi büyük taniyorsunuz! Ona zekâtlarınızı ödeyiniz!

Eğer İslâmiyet işi sonuna kadar devam etmezse, ben sizin ödemiş olduğunuz zekâtlarınızı size geri vermeyi tekeffül ediyorum!" dedi ve ağladı.

Süheyl b. Amr hutbesini bitirdiği zaman halk yatıştı. Vali Attâb b. Esîd de ortaya çıktı.

Kureyşlilerin İslâmiyet'te sebatları, Süheyl b. Amr'ın bu konuşmasıyla sağlanmış oldu.

Allah ondan razı olsun!

Hız. Ömer, Süheyl b. Amr'ın bu konuşmasını işittiği zaman, Peygamberimiz aleyhisselamın vaktiyle onun hakkındaki ihbarını hatırlamış ve:

"Senin Resûlullah olduğuna bir kez daha şahadet ederim!" demekten kendini alamamıştır.

M. Âsım Köksal, İslâm Tarihi, Medine Dönemi

*"... Belki o senin yerme-yeceğin, öveceğin bir makamda da bulunur, sen onu översin!
Belki bir gün o seni sevindirir de!"*

(Hadis-i Şerif)

Zikir Ehline. Bazı Önemli (Hatırlatmalar) - 1

Zül-Cenâheyn

1. Allah'ı zikretmek her zaman lâzımdır. Bunun için maddenin getirdiği ağır bunalımlardan kurtulup kalp ve ruh huzuruna ermek ancak Cenab-ı Allah'ı çokça zikretmekle mümkün olur .

2. Nefsini tezkiye ve terbiye etmekle, Allah'ın rızasını kazanmaya talip olan mürit, günlük zikrini hiç aksatmadan yapmak mecburiyetindedir. Aksi takdirde Hadis-i Şerifte işaret edildiği üzere cennet ehli cennette oldukları halde, dünyada iken Allah'ı zikretmeden geçirdikleri günlerine nedamet edecekler, pişman olacaklardır. Ayrıca günlük zikrini yapmayan mürit zikrin manevi lezzet ve bereketlerinden istifade edemez.

3. Bir mürşitten el alan bir mürit ona söz vermiş, ahdetmiştir. Dinimizde ahde vefa etmek emredilmiştir. Onun için mürit ahdini bozmayan kişidir. Allah'ın emirlerine sımsıkı sarılır, yasaklarından şiddetle kaçınır. Beş vakit namazını vaktinde eda ederek orucunu tutar, hali vakti yerinde ise haccını yaparak zekatını da verir. Ayrıca kaza namaz ve ibadetlerini bir an önce ikmal etmeye uğraşır. Kalbe perde olan boş şeylerle dilini meşgul etmez. Ayağını kötü yerlere atmaz. Azalarının hiç birisi Allah'ın (cc) nehyettiği semt ve mahallere gitmez. Beşer hali elde olmadan işlenen günahlar olursa hemen tevbe ve istiğfar ederek, Cenab-ı Allah'tan

affedilmesini diler. Eğer vakit ve fırsat buluyorsa farz namazlardan sonra bazı nafileride ifâ eder . Bunlar kuşluk namazı, akşam namazından sonra kılınan evvâbin namazı, bir de teheccüd namazlarıdır.

4. Güzel ahlâk sahibi olmaya, herkesin gıpte edip imrendiği bir müslüman olmaya gayret eder. Bu hususta mensubu olduğu silsileye, mürşide söz getirmemeye gayret gösterir. Kısacası Resulullah'ın sahip olduğu Kuran ahlakıyla ahlaklanmaya çalışır.

5. Mevcut diğer hak tarikatları ve onların mensuplarını da sever. Ama mensubu bulunduğu tarikatı daha çok severek, onun ilerlemesi, yükselmesi için canla başla çalışır. Bunu yaparken kırıcı, ezici, usandırıcı, yıkıcı olmaz. Bu hususta örneğimiz peygamberimiz, onun yüce sahabeleri ve tasavvufta büyüklüğünü ispat etmiş kişilerdir.

6. İhvanlar arasında sevgi ve saygı çok önemlidir. Aynı mürşidden el almış müridler Allah rızası için birbirlerini severler , **bu hususta katıksız, hilesiz bir şekilde** birbirlerini seven kimseler için enbiyanın ve şühedanın bile imreneceği, göz alıcı parlaklıkta köşkerin hazırlandığını haber veren Peygamber Efendimizin mübarek sözleri bize daima yol göstermeli ve en büyük önderimiz olmalıdır.

7. Tarikat ve tasavvufun dışında olup, bunun tadını tatmayan kimseler çoktur. Bunlar ister ilim sahiplerinden olsun, isterse olmasın, bu yolun yolcuları olan sizlere sataşım söz attıkları zaman asla incinmemeli ve kırılmamalısınız. Onlara hayır dua etmeliyiz. Her ne olursa olsun onların dedikleri bizleri yolumuzdan alıkoymamalıdır. Çünkü kişi bilmediğinin düşmanıdır denilmiştir.

8. İnsanlığın ağır fesada düştüğü, gittikçe bozulduğu bir devirde yaşıyoruz. Bunun için en yakınlarımızdan başlamak suretiyle islâmı tatlı dil güler yüzle yolunu şaşırmışlara anlatmak mecburiyetindeyiz. Bunu yapabilmemiz için en çok bilgimizi artırmalı, boş bulunduğumuz zamanlarda kitap okumalıyız. Öncelikle farzı ayın olan ilimleri öğrenmek için fıkıh ve ilmihal kitaplarını zaman zaman okumalıyız. Ayrıca tasavvuf ve tarikata ait bilgilerimizi artırmamızda zaruridir. Bunun için bu sahada yazılmış ve tavsiye edilen eserleri de okumak icap eder.

9. Çok uyanık olmalıyız. İslâm düşmanlarının

bizi hangi silahla vuracaklarını, vurmak istediklerini anlamalıyız, kavramalıyız. Bunun için onların silahlarına gerek maddeten, gerekse manen aynııyla karşı koyup hiçbir saniyenin islâmın yükselmesi için kan akıtılmadan geçmediğini ve bu dinin böyle meşekkatlerle ve şehitlerin kanları ile bir gül gibi bize teslim edildiğini düşünerek hizmet edip çalışmalıyız. Böyle samimi çalışanlara her hususta yardımcı olmalıyız.

“Nefsini tezkiye ve terbiye etmekle, Allah’ın rızasını kazanmaya talip olan mürit, günlük zikrini hiç aksatmadan yapmak mecburiyetindedir.”

(Zül-Cenâheyn)

10. “Allah katında en üstününüz ondan en çok korkanınızdır” buyuran Cenab-ı Allah’ın ayetine kulakvermeliyiz. Bunun için rengi, ırkı, cinsi, ne şekilde olursa olsun “Müslüman müslümanın kardeşidir” hadisi şerifini hatırımızdan çıkarmamalıyız. Bunun için Allah düşmanlarını, Kur’an ve islâm düşmanlarını, peygamber ve müslüman düşmanlarını çok iyi tanıyıp onlara asla yardımcı olmamalı ve onlar bizim en yakınlarımız bile olsa asla sevmemeliyiz. Bunun için “Kişi sevdiği ile beraber olur” Hadisi şerifini asla unutmamalıyız. Mücadele suresinin 22. ayet-i kerimesini düşünme düşünme okumalı ve anlamalıyız.

TASAVVUF OKULLARI

► **Yalçın ALBAYRAK**

Müslümanlardan bazı kimseler hayatlarında din adına, dinini daha iyi yaşamak adına hep bir arayış içerisinde olmuşlar. Hz. Peygamber (s.a.s) bu manevi yolun inceliklerini sahabesine (r.a. ecmain) göstermiş, onlara kendi yaşayışı ile örnek olmuş.

Daha sonra gelen bazı arif kimseler Peygamberimizden (s.a.s) öğrendikleri bu usulleri adeta birer reçete haline getirip istifadeye sunmuşlar.

Zamanla bazı usuller inkıtaa (kesilmeye) uğrasa da asıl Kur'an ve Sünnet eczanesi bu manevi reçeteleri dağıtmaya devam etmiştir.

Fakat zaman içerisinde bazı türediler, bazı müteşeyyih (sahteler) türeyerek manevi yollara zarar veremeseler de arayıcılarının yolunu kesmişler. Bu tür kişilere tasavvuf tarihinde "Kutta-i tarik" yani yol kesiciler olarak isimlendirilmişler. Asıl yaptıkları şey

hakikati arayan salıkların yollarını sahte işler ile saptırmışlar.

Hatta çok kişiyi "Bizim yolumuz en doğrudur" diyerek masumane görünerek adeta kuzu postuna bürünüp kendilerine bağlamışlar. Günümüzde bu gibilerin etrafındaki insan sayısı on binleri, yüz binleri belki de daha fazla sayı bulmuştur. "Bu kadar kişiyi kendine nasıl bağlıyorlar" denilir ise şöyle bir misalle açıklamak uygun olur kanaatindeyim.

La teşbih ve la temsil.

Malumdur ki insanlar temizlenmek için hamama giderler. Sıcak ortamda vücut kirleri yumuşar. Sonrasında kese ile kirler ovularak vücuttan ayrılır. Su ile de temizlik sağlanır. İşte insanında "manevi temizliği" bir nevi buna benzer.

Tasavvuf ortamına giren, bir mürşide bağlanan (inâbe alan) kişi bu manevi temizlik ortamına girmiştir. Mürşid-i Kamil

zattan gelen feyiz ile nefis kirleri kabarr. Sonra zikir kesesi ile bu kirden arınır. Tevbe suyu ile yıkanarak nefisinden kurtulur.

Oysaki müteşeyyih olanlar talebeye bu harareti (sıcak bir ortamı) bu feyzi veremezler. Zira talebedeki hararet ancak Cenab-ı Allah'tan (c.c) gelen feyz ile sağlanır. Kalpteki ilahi aşk ateşini, vasıl-ı ilallah (Allah'a (c.c), sevgiliye ulaşma) iştiyakını ancak bu şekilde harekete geçirilebilir.

Peki, feyz yok. Bu sahteler zikir kesesi ile başlarlar keseye. Yani hakikati arayan o kişiye usulsüz vird verirler, evrat okuturlar, zikir çektirirler. Sürte sürte keseyi o kişinin kirini çıkartacağım diye

derisini yüzerler. Yara bere içinde kalır o kişini vücudu. Oysaki deri insan vücuduna girecek bütün mikropların önünü keser. Deriden hiçbir mikrop geçemez. İşte o deri Hz. Peygamberi (s.a.s) getirdiği Kur'an ve Sünnet esaslarıdır. Demek istiyorum ki bu türedilerin

yaptırdıkları usuller güzel dinimizin emir, usul ve yasaklarına aykırıdır. Bu yüzdende o kişilerin hayatlarına bakıldığında İslam dinini naslarına, emirlerine uymayan davranışlar sergilerler. Tasavvufta usullerden biriside *"Birsini havada uçarken gördünüz, ancak şeriata uymayan davranışları var ise ona itibar etmeyiniz"* denilmiştir.

İşte böyle bazı Müslümanlar seyr-u sülûkten habersiz, manevi yolculuk yaptıklarını düşünerek bu gibilerin etrafında ömür tüketmektedirler. Allah bizi böyle sahtekârlardan korusun.

Peki, bu işin doğrusu yani "Tasavvuf okulları" nedir? Bu okullar nasıl bulunur? Öğreticileri, muallimleri (kâmil zatlar) nasıl tanınır? Usulleri nasıldır, ne yapmak lazımdır? şeklindeki sorular hemen aklımıza gelebilir.

Kamilzatların, yaşayan insanların içerisinde sayı olarak miktarı 150 kadardır denilmiş. Kim demiş? Mehmet Nuri Şemsuddin en-Nakşibendî (k.s) yazdığı Miftihu'l-Kulüb adlı eserinde yaşayan halde en fazla bu sayıda olabileceklerini beyan etmiştir. Bu kadar kalabalık dünya içerisinde bu kişileri nasıl tanıyabileceğimize gelince o da şöyledir.

Bir "Allah Dostunu" tanımak için o kişide şu üç özelliğin toplanmış, ondan zuhur ediyor (görünüyor) olması gerekir denilmiş.

1. Böyle kâmil olmuş zatların yanında insanın aklına dünyalık işler gelmez. Dünya meşgalesi senin onun yanında meşgul etmez.

2. Bu zatlar konuştukları zaman ağızlarından dökülen sözcükler birer inci tanesi gibidir.

3. Onların yanında insanın göğsünü huzur hali kaplar.

Mehmet Nuri (k.s) hazretleri yazdığı eserde bu tanımlamaları yapmış. Şimdi görülüyor ki bazı cemaatlerin başındaki

bazı kişiler hiç sohbet etmiyor. Olmadı. Çünkü Fahri Kâinat Efendimiz (s.a.s) Sahabesini (r.a) sohbet ile yetiştirmiştir. Onları kemal seviyesine getiren eğitimi sırasında sohbet usulünü kullanmıştır.

Ayrıca zikir halakasına herkesi dâhil etmişler. Ancak zamanımızda Müslüman dahi olsa *"Sen bizden inabe almadın"* diye bazı cemaatler Müslümanları zikir halkasına almıyorlar. Olmadı. Usule uymadı. Ne demiş ecdadımız *"Usulsüz vusul olmaz."* Yani usule uymadan sevgiliye (Allah'a) vasıl olamazsın. Manen kavuşamazsın.

Bazılarında gereksiz bağırımlar, titremeler ile adeta elektrik akımına tutulmuş gibi korkutucu hareketler zuhur etmektedir. Bu da varsa bu tür cemiyetlere ilk defa gelen kişileri korkutmakta, ürperip tekrar

"Bir insan hutbeye çıkarda, insanları ağlatmak için sohbet ederse o kişi gaflettedir."

(İmam Gazali (k.s) - İhya)

gelmelerinin önünü kesmektedir.

Yine bazı Kutta-i tarik olan yani tasavvufta Müslümanların yolu kesen kesiciler kendi arzu ve hevalarına göre vird tayin edebilmektedirler. Tasavvuf tarihinde vird olarak verilmemiş metinleri vird olarak vermektedirler. Oysaki manevi yollarda mihenk taşı olmuş 12 manevi yolun hepsi de usullerini bizzat Peygamberimizin (s.a.s) sünnetinden ve Kur'an'dan almışlardır. Zaten bir insan kâmil olmadan usul belirlemediği gibi, her kâmil zatta yeni yeni usuller ortaya koymamış, geneli de önceden belirlenmiş esaslara tabi olmuşlardır.

Ayrıca Kamil Zatlar ilm-i Ledün sahibidirler. İlm-i Ledün Cenab-ı Allah (c.c) tarafından manevi kemale erdikleri için kendilerine bahşedilmiş, verilmiştir. Böyle bir ilmi olmayanın da vird tayin etmesi, usul belirlemesi ancak heva ve hevesinden olsa gerekir. Zaten bu yol kesiciler burunlarının ucunu dahi göremedikleri ehlince malum olsa gerektir.

Ayrıca Kamil Zatlar sohbet ederler iken etrafındakileri ağlatmak için sohbet etmemişlerdir. İmam Gazali (k.s), İhya-ı

Ulumud'Din adlı eserinde diyor ki; "Bir insan hutbeye çıkarda, insanları ağlatmak için sohbet ederse o kişi gaflettedir." Kitapları asırlarca Avrupa Üniversitelerinde okutulmuş aynı zamanda mutasavvıf olan bu zat; "Bir insan böyle yaparsa gafildir, ona uymayın" diyor. Asırlar öncesinde bugünkü bazı sahteleri işaret etmiyor mu? Bir takım meşhur cemaat veya cemaatlerin önde gelenleri, cami minberlerinden ağlaya sızlaya, etrafındakileri adeta kendilerinden geçercesine ağlatıyorlar mı? Bu kadar duygu sömürsünün ardından türlü sahtekârlıklarla Müslümanları sömürüyorlar mı?

İşte usule uymayan noktalardan hemen akla geliveren bazıları.

Cenab-ı Allah'ın(c.c)velikullarıaramızdadır. Her daim olmuşlar ve de kıyamete kadar olacaklardır. Kore Savaşı, Kıbrıs çıkarması, Çanakkale savaşı ve Kurtuluş Savaşı gibi yakın tarihimizde bu milletin dua ve himmete muhtaç olduğu durumlarda kendilerini adeta "biz buradayız" dedirtecek birçok harikulade olay ile Müslümanlara (Allah'ın izni ile) yardım etmişlerdir.

Onların duası, nazarı üzerimize olsun. Allah sevdiği kulları aramızdan ayırmasın. Zikir halkaları ümmetin yüzyıllardır adeta manevi paratonerleri olmuş, bela musibet ve afetlerden bizleri korumuşlardır. Mevlanalar, Yunuslar, Hacı Bayramlar, Akşemseddinler gibi gönül insanların bu manevi halkalardan yetiştigiğini unutmayalım.

Sünnet-i Resulü (s.a.s) inkâr eden kişilere ve anlattıklarına itibar etmeyelim. Ümmetin âlimlerinin kılı kırk yarıp, titizlikle ortaya koydukları emir ve yasaklara "riayet etmeyin" diyenleri iyi bilelim. Din adına dinimizin emirlerini bozmaya çalışanlar var ise bunlara fırsat vermeyelim. Sahtekârları da artık tanıyalım. Tanıtalım ki milletimizin yakın zamanda tecrübe ettiği 15 Temmuz benzeri makûs olaylar tekrar cereyan etmesin.

Allah'ın (c.c) selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun.

TASAVVUF YOLUNU TUTTUM GİDERİM

Zül-Cenâheyn

Tasavvuf yolunu tuttum giderim
Bütün kötülükleri attım giderim
Zikrullahtan başka zevk yoktur bana
Dünyayı bir pula sattım giderim.

Şeyhim, elimden tutmalı benim
Ölünce abası olsun kefenim
Bu yola kurbanım, yansın bedenim
Tenimi bir pula sattım giderim.

Istirap yüklü içim yanıyor
Bu yaram acı acı kanıyor
Seviniyorum, bu millet uyanıyor
Uykuyu kalpten attım giderim.

Yoluna bağlandım dönmemesine
Yaşarım yaşarım ölmemesine
Ağlarım ağlarım gülmemesine
Kederi önüme kattım giderim.

Bir şimşek içinde çakar gürlерim
Dünyaya aldanana bakıp gülerim
Hidayet kader bu, kime ne derim
Kaderi rabbime sattım giderim.

Kardeş olalım, huzur bulalım
İffet şerefle gel yaşayalım
Yürü de emaneti biz taşıyalım
Bu feyzi, bu bereketi tattım giderim.

Çıkar karşıma bazı engeller
Kırılır anında o nâmert eller
Yağsa yağmurlar aksa da seller
Sürünüp bu yola yattım giderim.

Sanmayın pişman olacaksınız
Sanmayın yolda kalacaksınız
Bilin ki siz sorulacaksınız
Aklımla bu yolu tattım giderim.

“Şüphesiz o Zikr’i (Kur’ân’ı) biz indirdik
biz! Onun koruyucusu da elbette biziz.”
(Hicr,9)

Kem Alet İle KEMÂLÂT Olmaz

Serkan ZEYBEKER

Kur’ân mealini okuyarak elbette kendi ilmî çerçevemiz dâhilinde ondan istifade ederiz. İslam’ın inanç esaslarına dair hususlar, Rabbimizin (c.c) emir ve yasakları, hakikate

yönlendiren geçmiş ümmetler hakkında ibretlik kıssalar... Bunlar hayatımıza yön verecek, bizleri dalalete düşmekten muhafaza edecek çok önemli bilgilerdir.

Fakat Kur'ân'dan hüküm çıkarabilmek, ince meselelerde son noktayı koyabilmek ve onu kemaliyle anlayabilmek için güzel bir niyet, azami bir gayret, ciddi ve usulüne uygun çalışmak ile ancak mümkün olabilir. Ayrıca hatalara düşmemek için de bazı alet ilimlerini bilmek gerekir. Bunlara örnek verecek olursak:

- Arapça gramerini ve edebî inceliklerini bilmek...

- Muhkem (kesin), mensuh (hükmü kaldırılmış) ayetleri bilmek.

- Sebebi nüzulü (ayetlerin iniş sebeplerini) bilmek...

- Ayet indikten sonra Peygamber Efendimizin (s.a.s) ve Sahabenin (r.a. ecmain) verdikleri tepkileri bilmek.

- Ayet ile ilgili hadisi şerifleri bilmek.

- Bu bahsedilen Kur'ân'ı anlamada yardımcı olacak haberlerin ilim ifade etme derecelerini bilmek.

- Usul ilmini bilmek... (Zahiren çelişir durumda görünen dini haberlerde, her haberin hakkını vererek arasındaki hükmü bulabilmek)

Oysaki bu ilimleri öğrenmek, talibin ömrünün ciddi bir bölümünü bu uğurda sarf etmesiyle ancak mümkün olabilir.

İlim bazen apaçık görünür. Bu talipleri için âdeta hazır ve zahmetsiz elde edilen bir kârlı bir ticaret gibidir. Ama bazen de ilim, güneşin bulutlar arkasında gizlendiği gibi nazlanır. Onu elde edebilmek için çok çalışılması gerekir.

Kur'ân içinde pek çok hakikati bulundurur. Eğer ki Kur'ân'da her şey ayrıntıları ile beraber

apaçık izah edilseydi, buna kütüphaneler bile yetmeyecekti.

Yukarıda bahsedilen alet ilimlerine hiç ehemmiyet verilmeden Kur'ân'ı layığıyla öğrendiğini sanmak beyhude, hatta cehaletten öte bir iddiadır. Daha da ötesinde tehlikeli bir iştir. Çünkü ayetlere yanlış manalar verilerek hidayetden uzaklaşabilmek de söz konusudur. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Birçok kimse kendi nefsinin isteklerine Kur'ân adı vererek dalalette düşmüştür. Alet ilimleri olmazsa eğer, Kuran ifade ettiği manalardan koparılarak geniş bir yorum imkânı ortaya çıkacak ve böylelikle art

niyetliler için bulunmaz bir fırsat ortaya çıkacaktır. Münafıkların aslında şu an ki en güncel çalışmaları bunlardır. "Ben Kur'ân'a karşıyım" dese, hangi münafık itibar görürdü?

İlim sahibi olmak hakkı itiraftan ibarettir. Niyetler bozuk olunca en güzel değerler bile nefse uydurulabilir. İşte Kur'ân'ı anlamamızı sağlayan bu alet ilimleri, böylelerinin önündeki engeldir. Yoksa Kur'ân, kalplerinde hastalık bulunanlar için içeriği boşaltılmış, istediği yöne çekilebilecek sıradan bir metin olarak görülecektir.

Rabbim şerlerinden Ümmet-i Muhammed'i muhafaza buyursun. Duamız ve yakarışımız her cihetten kuşatılmış İslam ümmetinin artık felaha kavuşması içindir. Ve bu münafıklar emellerine asla ulaşamayacaklardır...

"Şüphesiz o Zikr'i (Kur'ân'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz." (Hicr, 9)

"Birçok kimse kendi nefsinin isteklerine Kur'ân adı vererek dalalette düşmüştür. Alet ilimleri olmazsa eğer, Kuran ifade ettiği manalardan koparılarak geniş bir yorum imkânı ortaya çıkacak ve böylelikle art niyetliler için bulunmaz bir fırsat ortaya çıkacaktır."

HZ. YUSUF (as) Gibi OLABİLMEK

Ayşe DEMİRCİOĞLU

Çok lezzetli bir yemek yediğimizde “şimdiye kadar tattığım en güzel yemektir” deriz. Çok güzel bir ev gördüğümüzde “ne kadar orijinal güzel bir yapı” deriz. Veya okuduğumuz bir kitaba, “çok güzel bir kitap” deriz. Bizler bu fani dünyamıza dalıp, enleri/en güzelleri seçerken bakalım Bâki olan Yüce Rabbimiz “ahsenü'l-kasas” ile hangi güzelden bahsediyor?

“Biz bu Kur’ân’ı sana vahyetmekle, sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Elbette (sen) ondan önce (bunlardan) habersiz olanlardan idin...” (Yusuf suresi, 3)

Âlemlerin Rabbi olan Allah, Kur’ân-ı Kerîm’de Yusuf’un (a.s) hayatını anlatırken “ahsenü'l-kasas”, “kıssaların en güzeli” olarak ifade buyuruyor. Dünya yaratıldığından bu yana nice insanlar, resuller, nebiler, veliler yaşamış ve ölmüşlerdir. Her kişi yaşadığı bu süre zarfında kendi hayatının romanını yazmıştır, ya mutlu, ya kötü sonla bitirmiştir. Bu hayat romanlarından elimize ulaşanların çok azı-özü bizlere Yüce Rabbimiz tarafından Kur’ân’da sunulmuştur. Madem O anlatıyor, bizlere de bu kıssaları dinlemek, düşünmek

ve ibret almak düşer...

“Hani bir vakitler Yusuf, babasına demişti ki: “Babacığım, ben rüyada on bir yıldızla güneşi ve ayı bana secde ederken gördüm.” (Yusuf suresi, 4)

Çocuklara masallar, hikâyeler anlattığımızda hep bir varmış bir yokmuş deriz. Bizler de Yüce Kur’ân’da bu yaşanmış hikâyeleri okurken öğreniyoruz ki, zaman dilimlerin birinde güzel yüzlü Yusuf (a.s) varmış. Bir gün rüyasında on bir yıldız ile güneşi, ayı kendisine secde ederken görmüştür. Bu rüyasını babası Yakub’a (a.s) anlatmış. O da şöyle cevap vermişti: **“(Babası) Yavrucuğum! Dedi, rüyayı kardeşlerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar. Çünkü şeytan insanın açıkça düşmanıdır.”** (Yusuf suresi, 5) Hz. Yakub (a.s) peygamber, oğlu Yusuf’a (a.s) çok düşkün idi. Onun diğer oğullarından farklı olduğunu sezmiş ve âdeta üzerine titriyordu. Yusuf’un (a.s) rüyasının sahil olduğunu biliyordu ve O’nu uyarıyordu: dikkat et, bu rüyayı kimseye söyleme, çünkü şeytan açıkça düşmandır.

İnsanlar arasında en çok imtihana tâbi tutulanlar, en şiddetli belaya dâçâr olanlar,

peygamberlerdir. Öylede Hz. Yusuf (a.s) kuyudaki imtihanından, azizin hanımı ile imtihanından, zindandaki imtihanına kadar birçok imtihan süzgecinden geçmiştir. Ta Mısır'a vezir olana kadar. Hz. Yusuf'u kuyuya atan kardeşleri Mısır vezirine işleri düştüğü gün gelip çattığında, devran dönmüştür.

Bu vezirin Hz. Yusuf (a.s) olduğunu öğrenince, kendisine zamanında kötülük yapan o kardeşlerine şu ibret verici sözü söylüyor Hz. Yusuf:

“(Yusuf) dedi ki: Ey babacığım! İşte bu, daha önce (gördüğüm) rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Doğrusu Rabbim bana (çok şey) lütfetti. Çünkü beni zindandan çıkardı ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütfedicidir. Kuşkusuz O çok iyi bilendir, hikmet sahibidir.” (Yusuf, 100)

Hz. Yusuf'un anne ve babasına: “İşte sabrın sonu selamettir, bende sabrettim ve seneler önce gördüğüm rüyam işte bugün gerçekleşti” dedi. Bütün iyilikler güzellikler Allah'tandır. Ki Allah o rüyayı gerçekleştirdi, sonrada Hz. Yusuf'a birçok şeyler lütfetti. Önce kuyudan kurtuldu, sonra vezirin hanımından, sonra da zindandan. En sonunda da Mısıra vezir oldu ve yüksek makamlarda oturdu ve yine Allah diledi de sevdiklerine kavuştu. Hz. Yusuf, Allah'ın (c.c) lütfettiklerini sayarken şu husus çok dikkat çekici: “ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra...” Hz. Yusuf (a.s) ne kadar üstün ahlaka sahip ki, kendisine zamanında yapılan o kötülüğü unutup, kardeşlerini mahcup etmeme amacındadır.

Kardeşler arasına nifak sokan kimdir? Şeytan... Şeytan, “adüvvün mübîn”dir, yani bizim azılı baş düşmanımızdır. Kanımıza kadar ilişen bu varlık kâh vesvese, kâh kötü düşünceler verir, kâh açar sevdiklerimizle aramızı. İşte öylede açmıştı Yusuf (a.s) ile kardeşlerinin arasını. Nitekim babası Yakub (a.s) da başta O'nu uyarmamış mıydı şeytanın açıkça düşman olduğunu?

Hz. Yusuf (a.s) o anda dileyeydi kardeşlerine küsebilirdi, hakaretler edebilirdi, sövebilirdi, iğneleyici sözler söyleyebilirdi, “işte sizde zamanında beni kuyuya atmıştınız da şöyle böyle oldu” diyebilirdi. Ki o, nice çileler çekti. 40 sene ailesinden uzak, kuyularda, zindanlarda hayat sürdü. Biraz empati kurduğumuzda, eğer bizim başımızdan

böyle bir olay geçse, ilk başta sebep olan kişiye derin öfke duyarız. Neden? Çünkü bir imtihanlar zincirine girmemize vesile olduğu için.

Farz edelim bir kimse size bir kötülükte bulundu. Siz de bu kötülüğe karşılık olarak iyilikte bulunsanız, o kimse kendisini nasıl hisseder? Yaptığından pişmanlık duyar, utanır, mahcup olur. Neden? Yaptığı kötülüğe karşılık olarak iyilik yaptığın için ve o kimsenin yüzüne o kötülüğü vurmadığın için. Bunu başarabilmek her yiğidin harcı değildir ama yapılması gereken: işte budur! Başkasına yaptığımız iyiliği ve başkasından gördüğümüz kötülüğü unutalım. Ne yapılan iyilikle başa kalkalım, ne de yapılan kötülüğe karşı kılıcımıza kuşanıp “haydi hodri meydan” diyerek saldıralım..

İşte öylede Hz. Yusuf'un o güzel ahlaki kötülüğe kötülükle muamele etmeye, sövmeye, küsmeye, hakaretler etmeye müsaade etmiyordu. Nitekim o bir peygamber idi... Ve o kadar sabrın sonunda ebeveyn ve kardeşlerine dönüp işte “aslında kardeşlerim sizler iyi kimselersiniz fakat asıl şeytan aramızı açtı” deme üstünlüğünde bulundu. O güzel peygamber, kardeşlerinin yaptıkları hatayı yüzlerine vurmadı. Başrolde olan şeytandı, o aramıza girdi, o düşünceyi o verdi, bunu o yaptırdı dedi.

Bizler öyle intikamperest olmuşuz ki, bize biri tarafından ufacık zarar dokunsa bile hemen kısas yapmak isteriz, bana yaşattığı şeylerin aynısını oda yaşar inşallah deriz âmin denilemeyecek duaya bile...

Oysa değil midir ki, dövene elsiz gerek, sövene dilsiz gerek, derviş gönülsüz gerek, sen derviş olamazsın düsturu... Dövülürsek, biz de dövmeyelim. Sövülürsek, biz de sövmeyelim. Bize kötülük yapana kötülük ile muamele etmek yerine sabredelim ve o kimseye çokça dua edelim. Yoksa bizler **“kim zerre kadar bir hayır yapıyorsa, onu görecektir, kim de zerre kadar bir şer işliyorsa, onu görecektir”** (Zilzâl suresi, 7-8) Vaadine inananlardan değil miyiz? Hâşâ ve kellâ! İnananlardanız elhamdülillah/inşallah.

Öyleyse bizlerde bırakalım intikam peşinde koşmayı, **“sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir”** (Araf suresi, 199) ayetine uyalım. Uyalım ve uyanalım. Hz. Yusuf (a.s) gibi **“asil şeytan aramızı bozdu”** diyerek erdem olalım, böylelikle O'nun gibi nice Mısırlara vezir olalım inşallah...

Muhabbet Yükünün Kervanı: SURRE ALAYI

Edibali KARABIYIK

“Surre” kelimesi “*para kesesi, para çıkını*” gibi manalar ihtiva eder. “*Surre alayı*” ise, Hac zamanında İslâm devletinin padişâhı tarafından, Mekke ve Medine’deki fakir ve muhtaçlara dağıtılması amacıyla “*Feraşet çantası*” adı verilen çantalara konulan paralar ve özel hediyelerin yanında Kâbe örtüsünü ve kutsal yerlerin bakımını ve temizliğini yapacak kişileri de götüren bir tür yardım kervanına verilen isimdir. Bu kervana “*Surre-i Hümâyûn*” dendiği gibi “*Mahmil-i Hümâyûn*” da denir.

Tarihi sürece baktığımızda, Mekke ve Medine’ye “*Surre*” gönderilmesi geleneği Abbasiler zamanında başlamış, Osmanlı Devleti’nin son zamanlarına kadar devam etmiştir. Surre gönderilmesi, Abbasî halifesi el-Muktedir Billâh zamanında Hicrî 311 (M.923-924) senesinde âdet olmuştur. Devlet-i Âli Osman’a gelinceye kadar

Hicaz’a gönderilen yardım miktarı hiçbir devlet zamanında Osmanlılar’ın yaptığına yaklaşmamıştır. Osmanlılar’da ilk surre gönderen Çelebi Mehmed’dir. Bu dönemde iki defa surre gönderilmiştir. Surre-i Hümâyûn’un her yıl muntazam gönderilme âdeti ise Yavuz Sultan Selim zamanında başlamıştır. Surre-i Hümâyûn, karadan gönderildiği dönemlerde Recep ayının 12. günü merasimle İstanbul’dan yola çıkardı. Denizden gönderildiği zamanlarda ise yolun kısalması dolayısıyla Şaban’ın 15’inde gönderilmeye başlanmıştır.

Muhteşem Teşrifat

Surre-i Hümâyûn’un İstanbul’dan Haremeyn’e uğurlanması, devlet erkânı ve İstanbul halkı tarafından asırlarca büyük bir titizlik ve alâkâ ile yapılırdı. “Surre merâsimi” ve devamındaki geçit resmi, tatbik edilen 21 pârelik top atışıyla sürdürülen ihtişamlı bir

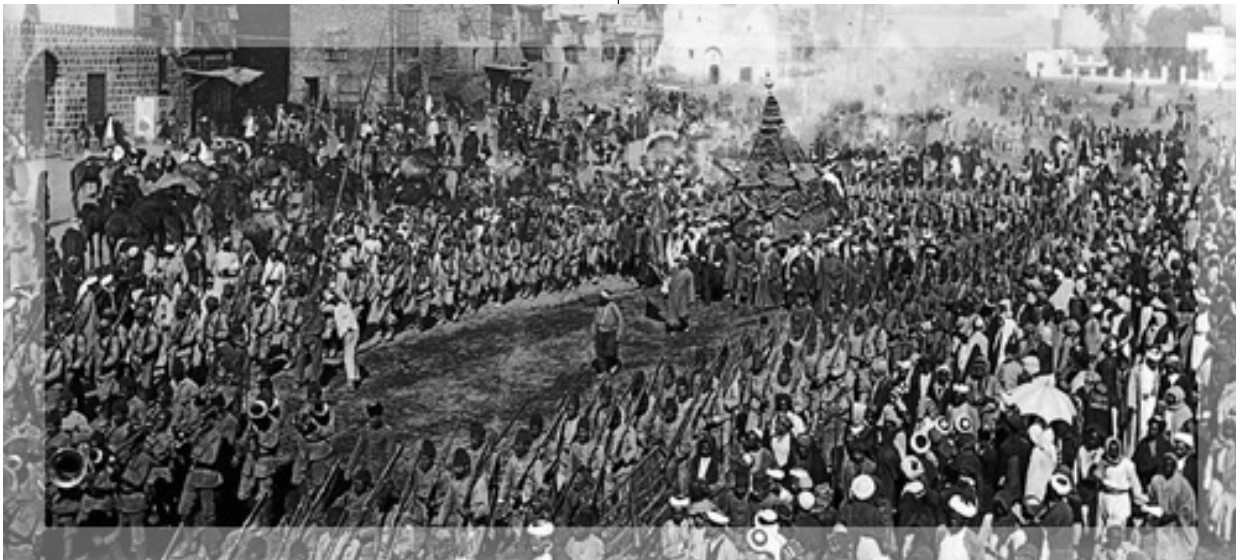
törenle olurdu. İstanbul'dan yola çıkan alay, Anadolu'nun birçok şehrinden geçtikten sonra Şam-Kudüs-Mekke güzergâhında 54 yerde konaklayarak nihayet Mekke-i Mükerreme'ye varırdı. Elbette ki hacıların ve Surre alayının geçtiği bu güzergâhtaki yolların, geçitlerin, köprülerin sağlam olması, konaklama hizmetlerinin ve güvenlik tedbirlerinin düzgün olması gibi hususlarda azami itina göstermeleri için eyalet paşalarına, sancak beylerine, kadıllara ve sair görevlilere sıkı talimatlar verilirdi. (İbrahim Ateş, "Osmanlılar Zamanında Mekke ve Medine'ye Gönderilen Para ve Hediyeler")

Mahmil Mekke'ye ulaşınca sevinç çığlıklarıyla selâmlanır, muhteşem bir merâsimle halkın kalabalık olduğu sokaklarda gezdirilir, sonra da tahsis edilen yere konmak üzere hacılarla birlikte önce Arafat'ı akabinde de Müzdelife ve Mina'yı ziyaret ederdi. Kurban Bayramı günü Mekke Emiri, merasim eşliğinde Surre-i Hümâyun'u ziyarete gelirdi. Bu merasime Mehter de eşlik eder, padişâhın mektubu olan "nâme-i hümâyun" törenle Mekke Emiri'ne teslim edilirdi. Mektup Türkçe ve Arapça olarak okunduktan sonra protokol, askerler ve halk Osmanlı Sultanına dua ederdi. Duanın ardından padişâhın gönderdiği elbiseler, Mekke Emiri, seyyidler, şerifler ve diğer ileri gelenlere giydirilirdi. Son olarak da surreler

ve kimlere verileceğinin yazılı olduğu "surre defterleri" ilgili eşhasa teslim edilirdi.

Mahmil-i Hümâyun'la birlikte Haremeyn'e gönderilen hediyelerin içerisinde şüphesiz en kıymetlisi ipekten mamül, üzerine sırmalarla ayetler işlenen, bir köşesine de gönderen padişâhın ismi yazılan Kâbe örtüsüydü. "Kisve-i Şerif" de denilen Kâbe örtüsü, bayramın birinci günü tanınmış âlimlerin teşrifıyla yenisiyle değiştirilir ve "Surre Emini"ne teslim edilirdi. Örtü, büyük bir hürmet ve edeple İstanbul'a getirilir, ilk önce Eyüp Sultan Hazretleri'nin türbesinde halkın ziyaretine sunulurdu. Sonra ulemâ, meşâyih ve devlet erkânının katıldığı bir törenle, tekbirler ve dualar eşliğinde Topkapı Sarayı'na getirilir, diğer kutsal emanetlerle birlikte Hırka-i Saadet Dairesi'nde saklanırdı. (İsmail Çolak, "Sevgi Alayı: Surre-i Hümâyun")

Durdurulan medeniyetimizin numûne-i imtisali olan bu muhteşem geleneğimizi muhtasaran arz etmeye çalıştık. Tabii ki asırlarca yapılan surre alayları bu satırlara sığmayacak derecede eşsiz hatıralar barındırmaktadır. Gönül isterdi ki bugün de aynı ihtişamıyla ve adet olduğu üzere surre alayları düzenlensin. Fakat ne çare ki, unutturulan ve unutulan birçok şiarımız gibi bu da yalnız hayali hoş günlerde kaldı...

İMAN

İslam İnançının Temelleri (Akâid)
Ömer Hasefi

İMAN VE İMANIN ŞARTLARI

Fatih TIRYAKI

İman Nedir:

"İman; Allah indinden gelen şeyleri kalp ile tasdik ve dil ile ikrardır."

İman, lügatte; "mutlak tasdik" manasındadır. Habercinin haberine veya hüküm verenin hükmüne, yani herhangi bir şeye hiç tereddüt etmeden, içten ve kesin olarak inanmak, onun doğru olduğunu kabul etmektir.

İslâm ıstılahında ise iman; Allah'a, Hz. Muhammed'in (s.a.s) Allah'ın kulu ve resulü olduğuna, Onun, Allahü Teâlâ'dan (c.c) alıp insanlara bildirdiği, kat'î delillerle bilinen şeylerin gerçek olduğuna yürekten ve kesin olarak inanmak, bunların hak ve gerçek olduklarını kalp ile kabul ve tasdik etmektir.

Her iki tariften de anlaşılacağı üzere, "ma'rifet", yani bir şeyi sadece bilmek, iman için kâfi değildir. Bilgi ile yetinmeyerek, onu kalben tasdik etmek şarttır. Çünkü "bilmek", herhangi bir şeyin, fert tarafından fiil haline getirilmeksizin, kişinin kalbinde bir anda belirivermesidir. Meselâ; aya

bakar bakmaz, onun ay olduğunu bilivermek; peygamberin mucizesini görünce o anda kalpte onun peygamberliğinin bilgisinin belirivermesi böyledir. "Tasdik" ise bir şeyi tercih edip yapmak neticesinde meydana gelir. İnanılması gereken şeylere kesin olarak inanmak, onları itiraf etmek, kabul etmek ve tam bir teslimiyetle bağlanmaktan ibarettir.

Bu izahlardan anlaşılacağı üzere, "bilmek" ile "tasdik" arasında umumilik ve hususilik münasebeti, vardır. Ma'rifet, tasdik'e nazaran daha şümüllü ve daha geneldir. Tasdik ise daha özeldir. Zira nice kâfirler vardır ki, Peygamberimizin (s.a.s) doğruluğunu bildikleri hâlde mü'min sayılmazlar çünkü kalplerinde tasdik yoktur. Tasdik olmayınca itmi'nan olmaz; o da olmayınca insan, mü'min sayılmaz. Bu ifadeleri, Kur'an-ı Kerim'in âyetleri de te'yit etmektedir:

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, o peygamberi, öz oğulları gibi tanırlar. Öyle İken içlerinden bir güruh, kendileri bilip durdukları

halde, yine mutlaka hakkı gizlerler.” [Bakara, 146]

“Vaktâ ki, âyetlerimiz böyle parlak olarak onlara geldi: ‘Bu, açık bir büyüdür’ dediler. Vicdanları da bunlara tam bir kanaat hâsıl ettiği halde, zulüm ve kibir ile yine bunları inkâr ettiler. Fesatçıların sonu, bak nice oldu.”

[Neml, 13-14]

İmanın lügat ve ıstılah manalarını dikkatle incelersek, aralarında, “tasdik” bakımından bir farkın olmadığını görürüz. Fakat kapsadığı mevzular ve imanın hakikati bakımından, aralarında genellik ve özellik farkı vardır. Meselâ; “Küfür ve zulüm iyidir” diye bir hüküm verilse ve bunu dinleyen bir kimse tasdik etse; dillere göre bu şahıs, küfür ve zulmün iyiliğine iman etmiş olur. İstılahta ise bu sözler, küfürdür. Çünkü İslâm ıstılahına göre iman; Resulü Ekrem’in (s.a.s), Allahü Teâlâ’dan (c.c) getirdiği kat’î olarak bilinen şeyleri tasdik etmektir.

İmanın Çeşitleri:

İslâm âlimlerim göre iman, “icmalı” ve “tafsili” olmak üzere iki kısma ayrılır.

İcmalı İman:

İnanılması gereken şeylerin tümüne birden ve kısaca inanmaya “icmalı İman” denir. Bu da “kelime-i tevhid” de ifadesini bulmaktadır. “Allah’tan (c.c) başka ilâh olmadığına ve hazreti Muhammed’in (s.a.s) Allah’ın (c.c) Resulü olduğuna” tam bir teslimiyetle inanmaktan ibarettir. Nitekim İslâm’a yeni girmek isteğinde bulunan kimseye, Peygamberimizin zamanından günümüze kadar, İslâm dini böyle telkin edilmiştir. Zaten, İslâm dininde, mü’min sayılabilmek için bankaca bir merasim de yoktur.

Tafsili İman:

İnanılması lâzım gelen şeylerin hepsine, çok açık ve tafsilâtlı bir şekilde inanmaya, “Tafsili İman” adı verilir. İmanın geniş şekli olan tafsili iman, üç dereceye ayrılır:

Birinci Mertebe:

Hazreti Allah’a, Resulüne (s.a.s), bir de ahiret gününe iman etmektir. Burada icmalı imana, “ahirete iman” da eklenmiş olduğu için, ondan daha geniş olmaktadır.

İkinci Mertebe:

“Amentü” de ifadesini bulan; “Allah’a, meleklerine, Kitaplarına, Peygamberlerine, Ahiret gününe, Kadere, yani hayır ve şenin Allah’tan olduğuna, öldükten sonra tekrar diriltilip mahşere gönderilmeye” iman etmek ve beraberinde “Kelime-i Şahadet” getirmekten ibarettir. Bu, birinci mertebeye nazaran daha mufassaldır. Bunlara “İmanın Şartları” adı verilir. Peygamber Efendimiz (s.a.s) de, “İman nedir” sualine, bu şekilde cevap vermiştir. [Buhârî, 2/37; Müslim, 1/1; Ebû Dâvûd, 39/15; Tirmizî 38/4; Nesâî 5/1; İbn Mace, Mukaddime/9; Müsned, 1/27]

Üçüncü Mertebe:

Kur’an-ı Kerim ve Hadis-î Şeriflerle, Resulü Ekrem Efendimizin (s.a.s) Allah’tan (c.c) alıp tebliğ ettiği tevatürle sabit olan şeylerin hepsine, ayrı ayrı, Allah (c.c) ve Resulünün (s.a.s) istediği tarzda ve genişçe iman etmektir. Meselâ; namaz, oruç, zekât, hac, benzeri diğer emir ve yasaklan, helâli, haramı; dinimizde ne varsa hepsini teferruatlı bir şekilde bilmek ve tasdik etmektir. İmanın en geniş şekli budur. Bu tarz inanan bir kimse, Allah’ın çok sevdiği bir kuldur.

Taklidi İman Sahih midir?

Delil istemeden ve araştırma yapmadan inanmaya “Taklidi İman” denir. Bu şekilde inanan kimseye de, “Mukallid” adı verilir. Mukallid, anasından, babasından veya herhangi bir kimseden, iman edilmesi gereken şeyleri duyar ve inanır. Bu imanı sebebiyle sevap alır ve cennete gider. Fakat kâinata göklere ve yeryüzüne bakıp, onları tetkik edip aklını kullanarak inanmayı terk ettiğinden dolayı günahkâr olur. Şayet, bu şekilde inanmaya gücü yetmiyorsa; o zaman, nazar ve istidlali terk ettiği için günahkâr da olmaz.

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye 20. Mektubu

Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berakâtuhû

Derviş İhsan Efendi oğlum

Tarîkat, kavli-i Muhammedî'nin yani şeriatın fiil-i Muhammedî'ye yani hayata tatbik edilmesine denir. Bir kişi tasavvuf terbiyesinden geçtiği halde, tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb ilm-i haliyle meşgul olduğu halde bunlardan hissedar olmaz, ahvâlini değiştirmese büyük günahlara dūçâr olarak can verir. Fiil-i Muhammedî yani Efendimiz'in efâlini tatbikat hususunda tarîkat yolunun, diğer tatbikattan fark edilmesi gereken hususları vardır. Bir kerre sūfi her ne iş yaparsa yapsın, muhabbet ve irfan üzere yapar. Kuru kuruya taklidde kalmaz.

İbadet ve taatin zahirini muhafaza ettiği gibi, bâtınındaki neşeyi de kesbeder ve bunu ziyân etmez. Cenâb-ı Hakk âyet-i kerîmesinde **"O kimseler ki, daimî namazdadırlar."** buyurmaktadır. Bir başka âyet-i kerîmede **"Namazı muhafaza ediniz..."** zikri geçer. Buradan anlaşılıyor ki hem namazı zahirî ve bâtinî şartlarıyla edâ etmek icab eder, hem de o mananın kalbde uyandırdığı huşû' ve huzur halini bir başka zikir haline kadar muhafaza etmek gerekir.

Taklid, nefis-i emmârenin sıfatlarından. Kişiyi hayvan derekesine düşürür. Hayvanat içerisinde maymun, taklid illetinin remzi olarak gösterilmiştir. Zira maymun yaptığı fiili idrak etmez. Aynen gördüğü gibi yapar lâkin o fiilden taklid ettiğinin aldığı zevki alamaz. Hatta maymunun bu mukallid halini görenler eğlenir,

soytarı seyreder gibi zevk alırlar. Taklidde kalan kişi, ibadet ve taatta âbidleri, sâlihleri hatta sūfileri taklid eder lâkin işin künhüne(özüne) muttali olamayan bu nevi kişiler, maymuna şair insanların gülmesi gibi şeytanları kendilerine güldürürler.

Bir cemiyette taklid başladığı zaman o cemiyet muhakkak parçalanır, umum arasında ve diğer cemiyetler beyninde(arasında) rezil ve sefih duruma düşer. Taklidin ilacı tefekkürdür. Tefekkür feylesoflar gibi akıl yürütmek değildir. Tefekkür, kalpteki doğru hissiyatın akli ikaz etmesi, aklın da bu ikaz ile kendine lâzım olan ilmi tahsil etmesi, bu ilim tahsil edildikten sonra da akılla kalbin yani Cenâb-ı Hakk'ın razı olduğu hissiyatla hakiki ilmin birbiriyle nikâhlanmasının neticesidir. Nasıl akıl iki bilinenden bir bilinmeyi çıkarıyor, hislerin yanıldığı sahalarda devreye girerek o yanlışlığı tashih ediyor(düzeltiliyor), işte tefekkür de malûm olandan meçhulü bulmayı, mana sahasındaki doğrular vesilesiyle de nâkısıkları bertaraf etmeyi insana bahşeder.

Aklın bilgisi, kalbin buluşu ve muhabbetiyle birleşmezse o ilmî fikir kişiyi bâtıla düşmekten kurtaramaz. Kur'an-ı Kerim'de Ebu Cehil aleyhillâne için **"fekker-fikir yürüttü, güya düşündü"** manasına gelen bir istihza cümlesi vardır. Yani Kur'an-ı Kerim'e baktı baktı da kendince ölçtü tarttı. Kendi kıt aklının bozuk terazisinde tarttı. Peki, sonra ne oldu? **"Bu ancak bir beşer sözüdür."** dedi. Allah Teâlâ, kalbi devreden çıkararak sadece akılla düşünmeyi tefekkür zannedenleri Ebu Cehil'in sūfilî derekesini işaret ederek **"Canı çıkasica, nasıl da fikir yürüttü, ölçtü biçti, yazıklar"**

olsun, helak olasın.” mealindeki tehdidiyle ikaz etmektedir. Akıl tabîî ki lâzımdır. Amma hangi akıl? Şimdi bunu tefekkür ederken şunu düşün güzel evlâdım! İman kalbîdir. Kalpte o iman nuru zuhûr ettiğinde hemen bunu muhafaza edip tasdik ederse artık o kalp imanın mazharıdır.

En büyük ilim Allah'ı bilmek ve iman etmektir. Tüm ilimler bu ilme hâdimdir. Bu imana hizmetçi olmayan ilim, kendisini tahsil etmek isteyenlerden Cenâb-ı Hakk'a sığır. Yani ilmin de kendine mahsus bir hüviyeti ve Hak katında ta'yin edilen bir vücudu vardır. Ol sebepten Allah'ın emrinde kullanılmayan ilim hakkını mahkemede arayan şahıs gibi kâdı-yı mutlak olan Cenâb-ı Hakk'tan adalet ister ve zâlim elinden kurtulmak için müracaat eder. İşte ol sebepten dolaydır ki kalpsiz ve imansız ilim yeryüzünde nerede baş gösterirse güya o ilim sahipleri olduğunu iddia eden kişiler cemiyetin en zâlimleri olarak baş gösterirler. Zira ilmin kendilerinden bîzâr olmasıyla Allah hükmünü tahakkuk ettirmiş

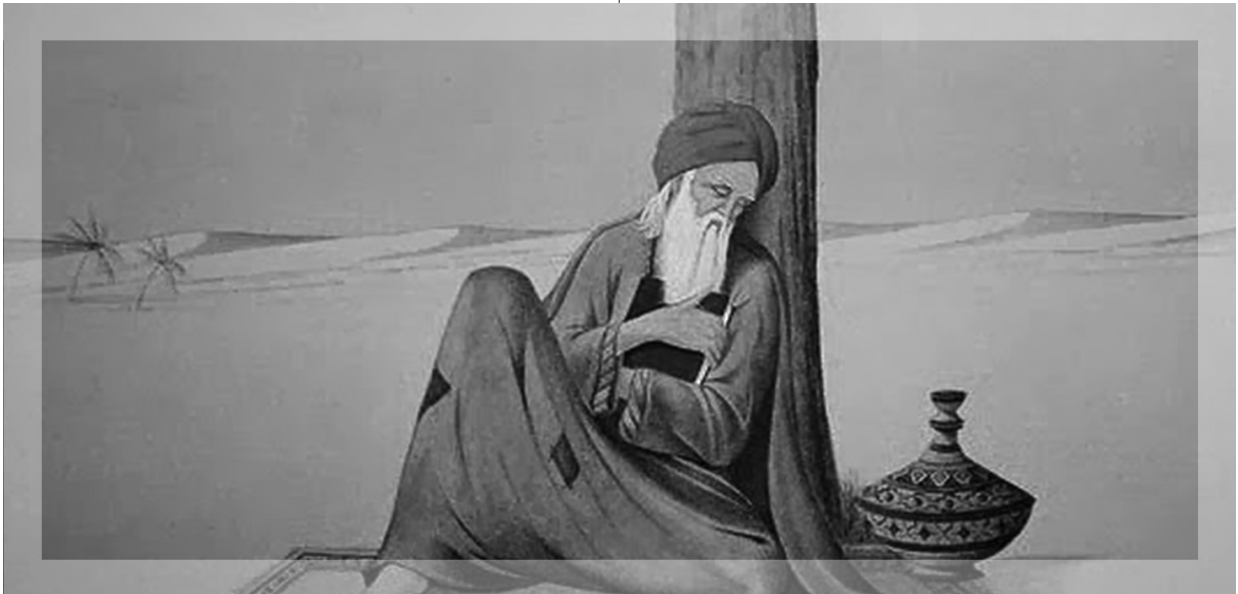
ve hakikî ilmi yani imanını onlardan almış, bu ellerinden gittikten sonra da cahil insanın yapacağı en feci zulümleri kendi elleriyle yapar hale gelmişlerdir.

“Allah Teâlâ, kalbi devreden çıkararak sadece akılla düşünmeyi tefekkür zannedenleri Ebu Cehil'in süflî derekesini işaret ederek “Canı çıkasıcâ, nasıl da fikir yürüttü, ölçtü biçti, yazıklar olsun, helak olasın.” mealindeki tehdidiyle ikaz etmektedir. Akıl tabîî ki lâzımdır.”

Şöyle bir tarihe baksana, en büyük zulmü yapanlar kendi devirlerinin sanatında, zenginliğinde en ileri olan kavimlerdir. Ezcümle şunu demek isterim ki: İlim bilmektir amma ilim tahsili bile taklidde kalırsa yani kalp ile izdivaç etmeden hariçte saha bulmak derekesine düşerse zulümden başka bir şey çıkmaz.

Allah Teâlâ da nerede zulüm varsa, oranın çökmesini âdet-i subhaniyesi olarak vadetmiştir. Kâbe'de zulüm olsa Kâbe-i Muazzama çöker. Evde zulüm olsa ocaklar söner, devlet, tebasına zulmetse muhakkak

o devlet parçalanır. Kişi kendi nefesine zulmetse o nefis de parça parça olur. Yani tevhîdden uzaklaşır. Ruh, nefis, kalb bir cümle etrafında birleşemez. Parça parça olan bu nefis bir olan Allah'ın birliğini, Fahr-i âlem Efendimiz'in

nurundaki birliği, sırat-ı mustakîm'in vahdet yolunu bulamaz. Balsa da sadrına şifa olmaz. Zira bu manayı cem edecek bir vücûda, bir manaya sahip değildir. Hüviyetini tescil edecek şahsiyet olmaktan uzaktır. O kişi, davasında samimi olamaz. İbadet taata neşe gelir gibi olsa da parça parça olduğundan tefekkür edemez. Tefekkür edemeyince de taklidde kalır. Taklidde kalan hangi terbiyeyle kemâle erişebilir? Hangi benliğiyle tasdik makamına erişebilir? Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin çok muhteşem bir sözü vardır, Mesnevî-i Manevî'de.

ObüyükAllahvelîsi birbeytindederki: **"Kâfirler maymun iştahlıdır."** Fakir, gençliğimde bunu okuduğumda pek manasını anlayamadım. Kâfirleri yemek meyânında söylenmiş bir söz zannetmiş idim. Lâkin öyle değilmış. Hazret-i Pîr bu beyitte kâfirlerin küfründe bile samimi olmadıklarını işaret buyuruyormuş yani "Kâfirler Hakk'a karşı çıkışılar, devamlı itiraz ederler. Bu çekişmeleri gerçekten bir fikre sahip oldukları için değildir. Taklîden, laf olsun diye, öylece atalarına karşı olmak içindir. Yanlış da olsa bir itikatları yoktur. Eğer küfürlerinde samimi olsalardı o küfrün beyhude olduğunu anlarlar ve neticede o küfrün dahî Hakk'a nisbeti olduğunu, Hakk'ın müsaadesiyle zuhûr ettiğini fark edip bir şekilde iman cihetine tâbi olurlardı.

Amma öyle olmadı. Zira **"Küfürleri bile samimi değildir."** denilmek isteniyor. Bu muhteşem bir sözdür. Bir kişi samimiyetle puta tapsa, o tapınmanın samimiyetinden edindiği putun hiçliğini ve bu yaptığının beyhude olduğunu eninde sonunda anlar. Peki, durum böyleyse Hak Teâlâ'ya samimiyetle, ihlâsla, taklîden değil hakikaten ve tahkîken ibadet eden bir kişi Hakk'ın nice tezahürlerine ve tecellilerine mazhar olur bir düşünsene!

Cenâb-ı Hakk iman, İslâm ve ihsan mertebelerine işaret ederek bizi tefekküre sevk etmiyor mu? Taklîden iman kişiyi menzile eriştirmez. Tahkîken iman kişiyi İslâm'a, tahkîki İslâm kişiyi ihsana, Cenâb-ı Hakk'a kurbıyete îsal eder (ulaştırır, vâsıl kılar).

Devamı bir sonraki sayıda...

SEVAPLARINI DAĞITANLAR

Bir gün Hasan-ı Basrî hazretlerine (k.s) birisi gelip:

"Fılan kimse seni çekiştirdi, gıybet etti." deyince;

"Sen o zâtın evine niçin gitmiştin?" diye sordu.

O şahıs:

"Misâfir olarak dâvet etmişti." dedi.

Sonra, ne ikrâm ettiğini sorunca:

"Çeşitli yemekler ve meşrubat..." cevabını aldı.

Bunun üzerine Hasan-ı Basrî:

"Bu kadar yemeği içinde sakladın da, bir çift sözü saklayamayıp bana mı getirdin?" dedi.

Daha sonra kendisinin aleyhinde konuşan bu kimseye, bir tabak taze hurma ile birlikte özür dileyerek, şöyle haber gönderdi:

"Duyduğuma göre sevaplarını, benim amel defterime geçirmişsin! İsterdim ki, karşılık vereyim! Kusura bakmayın! Bizim hediyez sizinki kadar çok olmadı."

SULARIN KISIMLARI

Sular şer'an iki kısımdır: Biri, mutlak sulardır ki, su denilince bu tür su anlaşılır. Bunlar yaratılışlarındaki vasıf üzerinde duran sulardır. Yağmur suyu, kar suyu, deniz suyu, kuyu suyu, göze ve pınar suları gibi... Bunların her birine "Mutlak Su" denir.

Diğer kısım sulara "Mukayyed Sular" denir. Yabancı bir maddenin mutlak sulara karışması ile asıl vasıflarından çıkan ve özel bir isim alan sulardır. Gül suları, çiçek suları, üzüm, asma ve et suları gibi... Bunların her birine "Mukayyed Su" denir.

Mukayyed sular, aslî ve gayr-i aslî diye iki kısma ayrılırlar. Aslen mukayyed olanlar: Kavun, karpuz, asma, gül suları ve benzerleridir. Gayr-i aslî olan mukayyed sular, aslında mutlak su iken yabancı bir maddenin karışması ile meydana gelen sulardır. Bir su içine yaprakların düşmesi, o yaprakların çürüyerek suyun incelik ve akıcılığını, renk ve kokusunu değiştirmesiyle bozulan sulardır.

İçinde nohut ve mercimek gibi temiz bir şeyin pişmesiyle incelik ve akıcılığını kaybeden bir su da mukayyed su sayılır. Yine üç vasıftan (renk, tad ve kokudan) birini veya ikisini değiştirecek şekilde mutlak suya mukayyed in karışması ile su mukayyed olur. Şöyle ki: Bir mutlak suya, süt gibi renk ve taddan ibaret iki vasfı olan bir içecek madde yahut karpuz suyu gibi yalnız bir tad vasfı bulunan bir sıvı karışıp kendisinde bu vasıflardan yalnız biri meydana çıksa veya sirke gibi üç vasıflı (tad, renk koku) bir sıvı karışıp da bu vasıflardan ikisi mutlak suda belirse, artık o su

mukayyed olur.

Mutlak olan su yosun tutarak veya bekleyerek renk ve kokusu değişirse, yahut içine tadını değiştirmeyecek miktarda sabun, zaferan, toprak ve yaprak gibi temiz ve katı şeyler düşerse yahut içinde mısır ve nohut gibi şeyler ıslatılmış olursa mutlak su olmaktan çıkmaz. Bu durumda incelik ve akıcılığını değiştirmemek şartı ile üç vasfı bozulmuş olsa bile, mutlak hükmünden çıkmaz. Ancak suyun tabiatı olan incelik ve akıcılık halinin değişmesiyle mukayyed olur.

Mukayyed Suların Hükümleri:

Yukarıda işaret edildiği üzere, mutlak sular da dıştan bir tesir bulunmayınca bunlar içilir, yemeklerde ve bütün temizlik çeşitlerinde kullanılır, abdest veya gusül alınır. Gerek hakikî, gerek hükmî kirler giderilir. Mukayyed sular ise böyle değildir. Bunlarla abdest ve boy abdesti alınmaz. Bunlarla hades denilen hükmî necaset (abdestsizlik) giderilemez. Çünkü bu gibi temizlikler için dinimiz mutlak (tabiî) suları kullanmayı emretmiştir. Bununla beraber mukayyed suların bazıları içilebilir, yemeklerde kullanılabilir. Yine mukayyed sulardan yağlı ve kaygan olmayan ve sıkılmakla akıp gidenlerle hakikî necasetler (pislikler) giderilebilir.

Mutlak sular, içlerine düşecek bazı şeylerden dolayı temizliklerini yitireceği gibi, mukayyed sular da yitirir. Bu halde her iki su da, ne hakikî ve ne de hükmî pislikleri gidermekte kullanılabilir.

Ebu's-Suûd Efendinin Sigara Hakkındaki FETVASI

Genç Kalemler

Şeyhülislâm Ebu's-Suûd Efendi, Amerika kıtasının keşfinden sonra keşfolunup bütün dünyayı saran tütün iptilâsı üzerine şu sözleri söylemiş:

*Bir acayip bid'at gelmiş cihana,
Aman ha değmesin ehl-i îmana!
Duhân diye isim vermişler ona,
Tütsü verir çüksün diye îmana!*

*Bazı imamlar nûş edip içerler,
İçip de mihraba niçin geçerler?
Melekler istikrâh edip kaçarlar,
Şikâyet ederler varıp Rahmân'a.*

*Enbiyâdan hiçbir kimse içmedi,
İçin diye tembih dahî etmedi,*

*Seleften hiç kimse alıp-satmadı,
Ticareti haramdır bezirgâna...*

Kötülüğü, sıhhate zararı henüz yeterince bilinmeyip, hükmü verilmediğinden sigaraya alışmış hem de çok sigara içen bir zat olan Şeyh Altıparmak'ın eline bu manzume ulaşınca, manzumenin yazılı olduğu kâğıdı çevirmiş o da şunu yazmış:

*Ey tütüne haramdır diyen ahmak,
Niçin haram olsun bir yeşil yaprak?
Tütünü yetiştirmede mi bu mukaddes toprak?
Haram olsaydı içer miydi Şeyh Altıparmak!*

Ve bunu özel bir postayla göndermiş.

O gece Şeyh Altıparmak bir rüya görmüş: Rüyasında kıyamet kopmuş, hesaplar görülmüş, Şeyh Altıparmak da cennete

girmeye hak kazananlar arasında cennete girmiş. Kendisine yerini göstermişler, mükemmel ikramlar, serirler, koltuklar hazır... Geçmiş oturmuş.

Tiryakilerin canı iki yerde çok sigara istemiş. Biri; çok sıkıntılı anlarda... Diğeri; çok huzurlu anlarda... Altıparmak'ın da cennete varıp oturunca canı sigara istemiş. Hemen cebinden tabakasını çıkarmış, sigarayı sarmış, ağzına götürmüş, fakat yakmak için ateş yok. Etraftaki sormuş:

– Bunu yakacağım, ateş yok mu?

– Yâ Şeyh! Biliyorsun burası cennet, cennette ateş olmaz. Bunu tutuşturmak istiyorsan, bir yol cehenneme gidiver!

O an sigara içme arzusu öyle bastırmış ki, Şeyh Altıparmak elinde sigarası cennetten çıkmış ve cehennemde sigarayı yakıp tekrar cennetin kapısına yönelmiş. Yine o çok özlediği dumanlar içerisinde cennetin kapısına varmış, bakmış ki, kapı kapanmış. Kapıyı vurmuş. İçeriden seslenmişler:

– Kim o?

– Ben Şeyh Altıparmak! Ben cennetlikler arasındayım! Açın kapıyı!

– Ne istiyorsun?

– Yerime geçmek istiyorum.

– Yâ Şeyh eğer cennete girmek istiyorsan, at ağzındaki ateşi, çünkü cennet ateş yeri değildir!

Şeyh Altıparmak bu cevabın sıkıntısı ile kan-ter içerisinde uykusundan uyanmış, hemen abdest almış. Yetmiş defa tövbe secdesine kapanıp,

“Tövbe yâ Rabbi, tövbe yâ Rabbi!” diye istiğfar etmiş, ondan sonra da;

“Hâlda hâldaşım, sinde sindaşım, tarikatta yoldaşım, dünya ve âhirette kardaşım Ebu’s-Suûd Efendi’ye” diye başlayan bir mektup yazmış!

Mektubunda; **“Size gönderdiğim berbat-nâmeden dolayı sizden özür diliyor, affınızı istirham ediyorum.”** diye bu büyük âlimden bağışlanmasını dilemiş.

Bu hâdiseden sonra Şeyh Altıparmak bir daha sigara içmediği gibi mürîdanını da sigaradan men etmiş.

KABİR AZABI'ni İnkâr Edenlere Güzel Bir Cevap

Doç.Dr. Yasin PİŞGİN

"Bize yalnız Kur'ân yeter." düşüncesinde olan bir zat diyor ki; "Kur'ân'da kabir azabını ima eden bir ayet yoktur!"

Haydi, Sünnet'teki meşhur pek çok rivayeti bir kenara bırakalım da, tam da onun dediği gibi Kur'ân penceresinden kabir azabına bakalım...

Öncelikle ifade etmem gerekir; "**kabir hayatı**" (ya da kabir azabı ve mükâfatı) simge bir kavramdır. Bu kavram bir kabri olsun olmasın, kabrinde çürümüş bulunsun ya da bulunmasın insanın ölümünden, kıyamet için dirileceği zamana kadarki metafizik hayatını ifade eder. Yani öldün mü geriye dönemezsin. Dünya yaşamı ile senin ruhun arasında artık aşılması imkânsız bir perde var demektir. Bu perdenin adı "**berzah**"tır. Bu perdenin ardındaki hayat ise kıyametle başlayacak ahiret hayatından başka bir şey olup "**berzah âlemi**" diye isimlendirilir. Ayetle sabit, inanmazsan/inanırsan bak!

"**Nihayet onlardan birine ölüm gelince, 'Rabbim! Beni dünyaya geri gönderiniz ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım' der. Hayır! Bu, sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir berzah/perde vardır.**" (Mü'minûn, 23/99-100)

Diyor ki; "**Berzah hayatı diye bir şey yok!**" Ama ayet "**Var!**" diyor. Üstelik ayet Allah'ın, berzaha bulunan ve dünyaya geri dönmek isteyen bir insanla konuştuğunu bize haber veriyor. Yani adam ölmüş, ama şuuru, muhasebesi, temennileri halen dipdiri. Allah'a yalvarıyor "**Ne olur Allah'ım beni geri döndür!**" diye.

Hadisleri şimdilik bir kenara bırakalım desem de bir hadise atıf yapmadan geçemeyeceğim. Bu bahsettiğim berzah hayatı "**Ya cennet bahçelerinden bir bahçedir; ya da cehennem çukurlarından bir çukur.**" (Tirmizi, Kıyamet, 26; el-Akide'tu't-Tahaviye, 1/169; Ahmed b. Hanbel, el-Akide, s.64-76) Böyle buyuruyor Efendimiz (s.a.s).

Her ne kadar biz hissedemesek de şehitler diridirler ve Allah'ın katında rızıklandırılırlar (Â-i İmrân, 3/129). Yani sen bir şehide "**ölü**" dediğin an, yani şu an o, diri ve nimetlendiriliyor... İşte cennet bahçelerinden bir bahçe...

Allah buyuruyor ki; "**Firavunu ve ailesini çok kötü bir azap kuşattı.**" (Mü'min, 40/46). Nedir bu kötü azap? Şimdi Allah'a kulak ver: "**(O azap öyle bir) ateş ki, onlar sabah akşam ona sunulurlar. Kıyametin kopacağı günde de, 'Firavun ailesini azabın en şiddetlisine sokun!' denilecektir**" (Mü'min, 40/47). İşte

cehennem çukurlarından bir çukur...

Şimdi azizim! Ayette iki azaptan bahsediliyor: Birincisi; kıyametin kopuşundan önce firavun ve avanesinin sabah akşam maruz kaldıkları azap. İşte bu bildiğimiz ve itikat ettiğimiz kabir azabı. Ayetin ikinci cümlesi ise *"en şiddetli azap"* olarak ifade edilen cehennem azabı. O, zaten malum. Şimdi elini vicdanına koy da karar ver.

Kur'ân'a göre kabirde bir sevap, bir azap ve bir hayat nasıl oluyor da olmuyor? el-İnsaf... Şimdi mesele *"basit bir kabir azabı inkârı"* meselesi değil. Mesele bir çırpıda Kur'ân, Sünnet ve sebilü'l-mü'minîn potasında vücut bulan on dört asırlık birikimi alaşağı edip yok saymak. Mesele yeni bir din restorasyonu. Acı olan ise konuyla ilgili ayetlere eklektik, parçacı, samimiyetsiz ve bütünsellikten uzak bir şekilde yaklaşmak ve milletin gözünün içine baka baka asırların akidesini inkâr etmek...

Vâkıa suresinin son sayfasında Aziz ve Celil olan Allah; can gelip de boğaza dayandığı zaman, ölünün yakınlarının bakıp kalacağını, o an kendisinin (ve ruh kabzeden meleklerin) ölüye, dostlarından daha yakın olacağını ifade ediyor (Vâkıa, 56/83-88) ve üç ölüm şeklinden bahsediyor:

Bunların ilki **"Eğer (ölen kişi) Allah'a yakın kılınımlardan ise, ona rahatlık, güzel rızık ve Naim cenneti vardır"** (Vâkıa 56/88-89). Ayetin metninde ilginç olan husus, ölümden sonra başlayan rahatlık ve nimet sürecinin *"hemen meydana gelmek"* anlamını içeren *"takibiye fâsı"* ile gelmesidir. Buradaki rahatlık ruh kabzının kolaylığına; güzel rızık olarak meallendirilen *"reyhan"* ise cennete girmeden mazhar olunan nimete delalet ediyor. Cennet ise *"takibiye vav"* ile üçüncü sırada zikrediliyor.

İkincisi **"Eğer (ölen kişi) Ahiret mutluluğuna ermiş kişilerden ise kendisine 'Selâm sana Ahiret mutluluğuna ermişlerden!' denir."** (Vâkıa, 56/90-91). Bu ölü ortalama bir mü'min ki selamete erdi. Bunun için ilkinde kullanılan övgü ve nimetler zikredilmedi ama bu da selamete erdi.

Üçüncüsü ise **"Ama haktan sapan yalancılardan ise, işte ona da kaynar sudan bir ziyafet, bir de cehenneme atılma vardır."** (Vâkıa, 56/92-94) Bu ölü için *"takibiye fâsı"* ile zikredilen *"kaynar sudan ziyafet"*, cehennemden dışarıda gerçekleşen bir cezadır. Cehenneme girmek *"tasliyetü cahîm"* ifadesiyle geliyor. Yani cehenneme girmek kaynar sudan sonra; kaynar su ise cehennemden önce...

Şimdi zikredeceğim iki ayet Vâkıa 92-94'ün adeta tefsiridir: **"Melekler, kâfirlerin yüzlerine ve artlarına vura vura ve 'haydi tadın yangın azabını' diyerek canlarını**

alırken bir görseydin!" (Enfâl, 8/50; Bkz. Muhammed, 47/27) Lütfen meleklerin *"Haydi, tadın yangın azabını!"* ifadesindeki azaba ve bu sözün ölüm esnasında söylendiğine dikkat edelim. Yani azap ölümlerle birlikte başlıyor. Bir tutam Arapça bilgisi, bir parça insafı olan herkes ayetlerin açık bir şekilde cennet ve cehennemden önce ödül ve cezanın olduğunu anlamakta zorlanmaz. Önceki yazımızda şehitlere *"ölü"* denmemesi gerektiğini, onların diri bir şekilde Allah'ın katında rızıklandırıldıklarını ifade eden ayetlerden bahsetmiştik. *"Onların diriliği ve nimetlendirilmeleri kıyamet koptuktan sonradır"* diye yorumlar yapılmış.

Azizim! Kıyamet *"ba's"* ile yani ölümden sonra dirilişle başlıyor. O zaman herkes diri, yalnız şehitler değil. O zaman pek çok mümin rızıklandırılıyor, yalnız şehitler değil. **"Onlara ölümler demeyin!"** hitabı bize dünyada yöneltiyor, ahirette değil. Hâsılı biz burada onlar da orada diriler. Ya da biz burada ölüyüz, onlar orada diriler. Allah yolunda can veren kişinin böyle mükâfatı olur da onun canını alan zalim ve her türlü zulmü icra eden, ruhlar âleminde mışıl mışıl uyur mu? el-Cevap: **"Zalimlerin şiddetli ölüm sancıları içinde çırpındığı; meleklerin, ellerini uzatmış 'Haydi canlarınızı çıkarın! Bugün aşağılayıcı azap ile cezalandırılacaksınız' diyecekleri zaman hâllerini bir görsen!"** (En'âm, 6/93) Daha azap ölüm anında başlıyor ve melekler *"bugün"* derken ölüm ile başlayan zaman dilimini zikrediyorlar. **"Aşağılayıcı bir azapla cezalandırılacaksınız!"** derken de acaba hangi azabı kastediyorlar?

Şimdi soralım; nasıl oluyor da Kur'ân'da kabir azabı olmuyor?

Birdedediki; *"Öyle, kabrin başında telkinmiş, Kur'ân okumakmış. Bunlar boş şeyler..."* Ölümler bunları duymazmış. O halde niçin Hz. Peygamber Bakî kabristanlığına her girdiğinde; **"Ey mü'minler topluluğunun yurdu! Allah'ın selamı üzerine olsun. (Yakında) biz de size katılacağız."** (Müslim, Nesâî, İbn Mâce, İmam Mâlik) diye onlarla muhatap sigasıyla selamlaştı. Ya da Bedir savaşından sonra müşriklerin cesetlerini bir çukurun içine doldurup da onlara **"Biz Rabbimizin bize vaad ettiğini (zaferi) hak olarak bulduk. Siz de Rabbimizin size vaad ettiğini (azabı) hak olarak buldunuz mu?"** diye sordu. Hz. Ömer **"Ruhu olmayan cesetlerle ne konuşuyorsun!"** dediğinde Allah Rasulü **"Muhammed'in canını elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki; onlar sizden daha iyi duyarlar (siz onlardan daha iyi duyamazsınız)"** (Buhârî, İbn Mâce) buyurmadı mı?

İstifini bozmadı, hadisleri duymadı.

Besbelli paradigmasına uymadı...

Hicrete Hazır mısın?

Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir MACİT

Rabbimiz Kur'ân-ı Kerim'de insanoğlunun daha ilk zamanlardan itibaren süregelen hicretinden bahseder. Bu hususta Hz. Âdem'in cennetten dünyaya hicreti; Hz. İbrahim'in Harran'dan Filistin ve Arabistan'a hicreti; Hz. Yusuf'un Kenan diyarından Mısır'a hicreti; Hz. Musa'nın Mısır'dan Filistin'e hicreti ve Ashab-ı Kehf'in hicreti dikkate şayandır.

"Her zahmette rahmet vardır", "zorluk içinde kolaylık vardır" veya "karanlığın sonunda aydınlık vardır" hakikatleri gereğince şüphesiz peygamberlerin hicretlerinin sonrası imkân ve mükâfatlar ile dolu olmuştur. Bu mükâfat haberleri ile Rabbimiz, aslında bizlere şöyle sesleniyor: Sen hicretini yap, sana Hz. Musa (a.s) gibi Kızıldeniz'i yol yaparım; Hz. İbrahim (a.s) gibi ateşe düşsen de orayı sana gül bahçesine döndürürüm, Hz. Yusuf (a.s) gibi kuyudan ve zindandan kurtarıp seni vatanına hükümrân kılarım, Hz. Muhammed (s.a.s) gibi sadece Mekke

değil tüm Arabistan'a muzaffer kılarım.

Dolayısıyla hicret, bu perspektifle okunduğunda kaçış değil yeni bir imkân arayışıdır. Ve tarih, hicretle elde edilen imkânları sarıh bir şekilde gözlerimizin önüne serer. Bu minvalde İslam Tarihi'nde belli başlı 4 hicret yolculuğundan bahsedebiliriz.

1. Habeşistan'a olan hicret

Allah Rasulü'nün (s.a.s) izniyle 100 kûsur sahabe hicret etmiştir. Bunlar arasında Hz. Cafer'in (r.a) hicreti üzerinde durmamız gerekmektedir. Muhacir Müslümanların temsilcisi olarak vazifelendirilen 25 yaşındaki Hz. Cafer (r.a), 12 sene süren (616-28) bu görevini layık-ı vechile yerine getirmiştir. Bu süre zarfında baba Ebu Talib ve anne Fatıma binti Esed (r.a) vefat etmiş, kardeş Hz. Ali (r.a) evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış, Mekke'den Medine'ye göç edilmiş vs. gerçekten önemli olaylar

vuku bulmuştur. Normalde bu olaylara iştirak etmesi gereken Hz. Cafer (r.a), Allah Rasulü'nün (s.a.s) vazifesini yerine getirmek üzere Habeşistan'da görevinin başından ayrılmamıştır. Ne zamanki Allah Rasulü (s.a.s) "gel" diyecek, o zaman dönecektir. Peki, bu süre zarfında Hz. Cafer (r.a) ne yapmıştır: Habeşistan kralı Necaşi'nin Müslüman oluşuna vesile olmuş, Mekke elçilerinin kirli tuzaklarını bozmuş, Müslümanların 12 sene selamete Habeşistan'da hayat sürmelerine öncülük etmiş ve Medine'ye sağ salim dönmelerini sağlamıştır. İşte görev bilinci ve örnekliliği... Hz. Cafer (r.a) aynı bilinç ve örnekliliği Mute savaşında komutan olarak görevlendirildiğinde de sergileyecek ve şehit olarak Rabbine yürüyecektir. Bu yürüyüş bize şu hakikati ispat edecektir: Hayatı hicret içinde geçenin akıbeti de şehadet ve cennet olur.

2. Medine'ye olan hicret

Bu sefer yeni imkânlar bulmak maksadıyla 186 aile, yaklaşık 500 kişi ile Mekke'den Medine'ye hicret etmiştir. Bu hicretin sonucunda Medine'de Hz. Peygamberin öncülüğünde Müslümanlar 1000 kişi civarında bir sayı ile şehir nüfusunun %10'unu oluşturmuşlardır.

%10 oranı ile ilgili şu ayete dikkatlerimizi verelim: **"Ey peygamber! Müminleri savaşa teşvik et! Eğer sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa inkâr edenlerden iki yüz kişiyi yener, sizden yüz kişi olursa bin kişiyi yener; çünkü onlar yaptıklarının bilincinde olmayan bir topluluktur."** (Enfâl 65) Ayet-i kerimede Rabbimiz (c.c) 20 kişinin 200 kişiye yani 1 kişinin 10 kişiye galip geleceğinden bahsetmektedir. Diğer bir ifadeyle toplumun %10'luk kitlesi Allah'ın (c.c) izniyle %90'a galebe çalabilir.

Sabahaddin Zaim Hoca hemen hemen her toplumda hayrın tesisi ve adalet için çalışan %10'luk, küfür ve masiyet için çalışan yine %10'luk bir kesimin varlığından bahseder. Toplumun kalan %80'lik kitlesinin de bunların çalışma ve gayretine göre şekillendiğini ve pozisyon aldığını vurgular.

İşte Allah Rasulü'nün (s.a.s) öncülüğünde ashab-ı kiramın (r.a) hicreti, toplamda %10'luk bir kitle olarak büyük bir gayret sergileyerek Medine'den büyük bir Medine-i fazıla ve medeniyet husule getirmiştir. Zira bu durumu açıklayan İlah-i hüküm ayette şöyle ifade edilmektedir: **"Nice az topluluklar çok topluluklara Allah'ın izniyle galip gelecektir."** İşte Allah Rasulü (s.a.s) öncülüğünde gerçekleşen bu hicret sonucunda Müslümanlar %10'luk kitle olarak ihlas, samimiyet ve azim ile günde 830 km², on senede 3 milyon km² fetih imkânına kavuşmuşlardır.

3. Sahabenin özellikle Hz. Osman (r.a) döneminde fetih coğrafyasına hicreti

Hülefa-i Raşidin döneminde fütuhatin arkasında bir cihetten Allah'ın (c.c) batılın birliklerini bozarak Bizans ve Sasani'yi birbirine kırdırmasının diğer cihetten sahabe-i kiramın (r.a) samimiyet, ihlas, takva ve İslam'ı gönüllere ve topraklara ulaştırmak için hicretinin olduğunu unutmamak gerekmektedir. Nitekim Mekke'de, Medine'de ve diğer coğrafyalarda metfun bulunan sahabenin oransal rakamları buna açıklık getirmektedir. 1000 civarında Mekke'de, 10.000 civarında Medine'de sahabe kabri bulunmaktadır.

Özellikle Hz. Osman (r.a) döneminde sınır boylarına hicret eden sahabiler, Allah Rasulü'nden (s.a.s) devraldıkları 3 milyon km² mirası 10 milyon km²'ye ulaştırmışlardır. Müslümanların bu dönemde zikrettiğimiz hicreti sayesinde husule gelen birinci ana akım fetih alanı bir kolu İspanya topraklarına, bir kolu Anadolu içlerine, bir kolu Hint sınırlarına, diğer bir kolu ise Maveraünnehir sınırlarına ulaşmıştır.

Esasen Dünya tarihini etkileyen en büyük olaylardan birisi mezkûr üç hicret meydana gelen İslam fütuhatıdır. Bu sayede 1000 yıllık Pers imparatorluğu yok olmuş, Bizans kadim havzalardan el etek çekmiş, paganizm tarihe gömülmüş, Zerdüştlük ortadan kaldırılmıştır. Dinler yeniden tarihte etken olmuştur. Harita yeniden düzenlenmiştir. Çin

batıya ilerliyordu, ilerleyişi durdurulmuştur. Bugünkü sınırlarında kalmıştır.

4. Abbasiler döneminde Türklerin doğudan batıya doğru hicretleri

Emeviler döneminde İslam'ı giren Türklerin özellikle Abbasiler döneminde doğudan batıya doğru hicretleri İslam Tarihi'nde ikinci ana akım fetihleri beraberinde getirmiştir. Hatırlanacağı üzere Müslümanlar XI. asırda Haçlılar, ardından gelen Moğollar ile ciddi bir işgal tehlikesi yaşamıştır. Nitekim Haçlılar ile ikiye bölünen İslam dünyasının irtibatı kopmuş, Moğollar tam da bu kopuşun üzerine İslam dünyasının altını üstüne getirmiştir. Bu dönemden itibaren Müslümanlar işgale açık olan yönlerini revize etmiş ve işgalden gerekli dersi çıkararak güçlü merkezi devletler üretmişlerdir ki, Osmanlılar, Babürlüler ve Safeviler bunun tipik üç örneğidir. Bu üç büyük Müslüman hanedanlık, İslam medeniyetinin iktidar çağı olarak da niteleyebileceğimiz XIV. ve XVI. asırdaki hicretleri ile M. Hodgson'a göre neredeyse dünyanın büyük çoğunluğuna İslam'ın mesajını ulaştıracak noktaya/ imkâna erişmişlerdir.

Bu hicretin birinci kolunu Selçuklular ve Osmanlılar üstlenmiş ve Anadolu, Balkanlar ve Avrupa'nın belirli yerlerinin fethedilmesini gerçekleştirmişlerdir. İkinci kolunu ise Müslüman olan Moğollar üstlenmiş, onların güney ve güneydoğuya doğru gerçekleştirdikleri hicretler ile bugünkü Hindistan, Malay Adaları (Endonezya, Malezya vs.) ve kuzey bölgeleri İslamlaşmıştır. Hatta neredeyse bu hicret, Rusların İslamlaşmasını dahi gerçekleştirecek noktaya ulaşmıştır.

5. Dünyanın küresel bir köy haline geldiği günümüzde gerçekleştirmemiz gereken hicret

Allah Rasulü (s.a.s), kendisini önceki peygamberlerden ayıran beş hususiyeti zikrederken bir yerde **"Ben tüm insanlığa gönderildim"** buyurmaktadır. Bu sözyle

üzerindeki vecibelerden birisinin İslam'ı tüm insanlığa ulaştırmak olduğunu belirtmektedir. Vefatından sonra bu vecibenin de ümmeti tarafından tüm insanlara ulaştırılmaya devam ettirilmesi gerektiğini ayrıca vurgulamaktadır. Esasen önceki tüm hicretlerin ana gayesi İ'lâ-yı Kelimetullah olduğu gibi Allah Rasulü'nün (s.a.s) de hicreti şüphe yok ki bu maksatla olmuştur. Dolayısıyla ümmet-i Muhammed de bu vecibenin gereği tüm faaliyetlerini dünya sathını düşünerek yapmalıdır.

Bugün insanlık teknik aygıtların sunduğu imkânlar ile dünyanın en uzak yerlerine dahi günlük ulaşımı sağlayacak bir noktaya ulaşmıştır. Yani daha önce aylar süren yolculuklar artık saatler sürmektedir. Bizim kanaatimiz odur ki, bugünün en önemli cihadı kalem ve kâğıt (günün şartlarında bilgisayar ve teknik aletler) ile bilgi alanında gerçekleşmektedir. Bu cihadın gereği olan ilim yolculukları (rihle) tebliğ faaliyeti çerçevesinde yapılmalıdır. Allah Rasulü'nün (s.a.s) ümmetine sorumluluk olarak yüklediği tebliğ ve hicret eylemi, yeryüzünün bugün en önemli ihtiyacıdır. Günün Caferleri, Selmanları, Fatımaları ve Aişeleri bu bilinç düzeyi ile hareket etmelidir. Bu maksatla muhtelif lisanlar öğrenerek yurt dışına gerektiğinde hicret edip İslam'ı tebliğ etmeli, insanlığa yeni imkânlar açarak kalp/gönül/akıl fetihleri yapmalıdırlar.

Bizim kanaatimiz odur ki, eğer bugün zulüm ve işgal yaygın ise, ayrıca büyük bedbahtlıklara muhatap isek ümmetin %10'luk ıslah ehlinin dahi az çalıştığındandır. Bir de Aliya'nın İslam Dünyasının gerilemesinin nedenlerinden birisi olarak belirttiği *"Müslümanların dünyayı fethetme ve değiştirme talepleri"*ni geri çekmeleri olsa gerektir.

İnsanlık her zamanki gibi hicreti gönüllerinde bir sevda olarak taşıyan ve eyleme dökerek insanlığa yeni imkânlar açan muhacir ruhlu yiğitlere ihtiyaç duymaktadır. Tüm bu açıklamalardan sonra soruyu yineleyelim:

Hicrete hazır mısınız?